

William Shakespeare
DVĚ ŠLECHTICŮ VERONSKÝCH
 Přeložil František Doucha

Osoby.

Vévoda Milánský, Silviin otec.

Valentín, >

Proteus, > dva šlechticové.

Antonio, otec Proteův.

Thurio, titěrný sok Valentinův.

Eglamour, průvodce Silviin na útěku.

Spěch, šaškovný sluha Valentinův.

Lancouch, podobný sluha Proteův.

Panthino, sluha Antoniův.

Hospodský, kde Julie bytem.

Několik **psanců** jako Valentin vypovězených.

Julie, milenka Proteova.

Silvie, milenka Valentinova.

Lucetta, komorná u Julie.

Sluhové, hudebníci.

Dějjiště: časem ve Veroně, časem v Miláně a na hranicích Mantovských.

Jednání první.

Výjev první.

Šíré prostranství ve Veroně.

Vstoupí Valentín a Proteus.

Valentín. Nech přemlouvání, milý Protee;

mlád' doma sedíc, má vždy domácí
 jen rozum.¹⁾ Kdyby láska nepoutala
 tvůj outlý věk na milky důstojně
 hled sladký, žádal bych si raději
 tvé společnosti, světem dalekým
 si divů prohlídnout, než abysi,
 živ doma v lenivosti beztvaré,
 své mládí strávil prázdným hlivěním.
 Že ale miluješ, nuž v lásce stůj
 a měj v ní zdaření, jak já k té době,
 když počnu milovat, též přeji sobě.

Proteus. Chceš pryč? Bud', drahý Valentine, zdrav!

Na svého pomni Protea, když – cestou –
 věc vzácnou, památnou as uvidíš:
 pak přej mi podíl míti v štěstí tvém,
 když s blaženým se potkáš osudem;
 a v nebezpečí, obklopí-li tě
 kdy které, žal svůj poruč v modlitby
 mé zbožné; neb tvým orodovníkem
 chci, Valentine, být.

Valentín. A z některé
 se knihy lásky modlit za můj zdar.

Proteus. Chci z kteréš knihy, jižto v lásce mám,
 se modlit za tebe.

Valentín. Ba z mělké to
 as pověsti o lásce hluboké,
 jak mladík Leander ploul Hellespontem.

Proteus. To pověst hluboká o hlubší lásce;
 neb v lásce vězel víc než nad střevíc.

Valentín. Ba; ty však v lásce vězíš nad boty,
 ač nikdy's nepřeploval Hellespontu.

Proteus. Že nad boty? aj botama mne netrap!²⁾

Valentín. To neučiním; neb tě v botě tlačí.

Proteus. A co?

Valentín. Být zamilovaný, kde posměch
 se trží za nářek, hled zdráhavý
 za povzdychání srdci-traplivé,
 a jedna plesu chvíle těkavá
 za dvacet nocí probdělých a mdlých
 i mrzutých: kde šťastná výhra bývá

snad ziskem nešťastným, však prohrání
 jen výhrou klopotnosti hnětlivé:
 nu slovem, zpozdilost to za rozum
 jen utržená, čili jinak rozum,
 nad nímžto svítězila zpozdilost.

Proteus. Tož dle tvé *rozvahy*³⁾ mne zveš bláznem!?

Valentín. Ba, dle tvé *povahy* strach, že jím budeš.

Proteus. Ty spíláš lásce: a já láska nejsem.

Valentín. Tvým mistrem láska; neb tě mistruje;
 a kdo se bláznů v jármo dá, by tuším
 se neměl mezi moudré znamenat.

Proteus. Však skladatelé říkou: jak žiravý
 rak v nejlahodnějším dlí poupěti,
 tak žiravá že láska v rozumech
 (bystřejších nad jiné) má příbytek.

Valentín. A skladatelé říkou: že, jako poupě,
 jež nejranější, bývá od raka
 žiráno nežli zkvěte, rovně tak
 i mladý outlý rozum v bláznivost
 se proměňuje – zprahna v poupěti,
 hned v jaře zeleň ztrácej, i všečen
 ten krásný plod budoucích nadějí.
 Však nač tu, radě tobě, mařím čas,
 kdež touze blouznivé jsi slíbenec?
 Nu ještě jednou „s Bohem!“ Otec můj
 jest na rejdě, že přijdu čekaje, –
 by mne tam viděl, že jsem na lodi.

Proteus. Já, Valentine, tě tam provodím.

Valentín. Ne, milý Protee; nechť nyní hned
 se rozloučíme. Do Milána⁴⁾ mi
 o sobě dávej slyšet v dopisech,
 o daření v tvé lásce; a co snad
 se udá nového, když nebude
 zde přítel tvůj: – a tak i rovněž já
 chci tobě psaním činit návštěvy.

Proteus. Vše blaho v Miláně ti budiž v díl.

Valentín. Takž tobě doma! a již s Bohem bud'!
Odejde.

Proteus. On *čest* si nadhání, leč *lásku* já.

On s přátely se loučí, aby jim
čest činil větší; já se s přátely
 a se vším loučím, s sebou sám – pro *lásku*!
 Ó *ty*'s mne přeměnila, Julie;
 ty způsobila jsi, že studii
 svých pronedbávám a svůj mařím čas,⁵⁾
 že s dobrou válčím radou, a že svět
 ten kladu za nic; způsobila jsi,
 že rozum dumavým již slabne sněním,
 a srdce neduživo zamyšlením.

Vstoupí Spěch.

Spěch. Dobrého zdraví, pane Protee.

Viděl jste mého pána?

Proteus. Odebral
 se právě, vstoupit na loď do Milána.

Spěch. Nuž dvacet proti jedné vsadil bych,
 že již se na korábu *bere* dál,⁶⁾
 a tupý *beran* já – ho protratit!!

Proteus. Ba často *beran* zbloudí cestou zvrátkou,
 když ovčák poodejde chvíli krátkou.

Spěch. Vy tedy soudíte, že můj pán je ovčák, a já *beran*?

Proteus. Tak soudím.

Spěch. Aj, tuť moje rohy jsou *jeho* rohy,⁷⁾ ať si bdím anebo
 spím.

Proteus. Tupá odpověď, jaká se zcela k *beranu* hodí.

Spěch. To rovněž tedy dokazuje, že jsem *beran*.

Proteus. Ba arci, a tvůj pán je ovčák.

Spěch. To ne, mohu vám to jedinou okolností upřít.

Proteus. Půjde to ztěžka; neb to dokážu jinou.

Spěch. Ovčák hledá berana, a ne beran ovčáka; já však hledám svého pána, a můj pán nehledá mne; tedy *nejsem* žádný beran.

Proteus. Beran pro potravu chodí za ovčákem, a ovčák pro potravu nechodí za beranem; ty pro mzdu chodíš za svým pánem, a tvůj pán pro mzdu nechodí za tebou; tedy, *jsi* beran.

Spěch. Ještě nějaký takový důkaz! a dokáže na mně, že budu křičet: „mě!“

Proteus. Však slyšíš? dal jsi mé psaní Julii?

Spěch. Ano pane: já, *sklíčená* beruška,⁸⁾ dal jsem vaše psaní jí, *líčené* berušce; a ona, *líčená* beruška, nedala mi – *sklíčené* berušce – pranic za mou práci.

Proteus. Zdeť příliš málo pastvy pro takovou sílu berušek.

Spěch. Když pastviště přeplněno, učinil byste nejlíp, kdybyste ji zapích’.

Proteus. Ne, v tom zase bloudíš: pro tebe by nejlepší byla *ohrada do zásoby*.

Spěch. Ó ne, pane; menší *ohrada*, než *zásobení* mne „librou“, postačí mi, abych psaní od vás dodal.

Proteus. Ty mi dobře nerozumíš: já myslím onu *ohradu do zásoby*, kde *zásobné* ovce ohrazeny.

Spěch. Od *zásoby* peněz do zábavy v *ohradu*?

Nechť jedno na druhé to *násobíte*,
i *trojnásobně* jest to příliš málo,
by vaší milence se psaní dalo.

Proteus. A však co řekla?

Spěch kývá hlavou.

Hlavou kývala?

Spěch. Kýváno tu *po hlavě*.

Proteus. „Tu po *hlavě*“? to jest „*tupo-hlavě*“!

Spěch. Vy jste mi špatně rozuměl, pane: já svědčil, že tu po *hlavě* kýváno *od ní*; a na vaší otázku, „*zdali* hlavou kývala?“ pravím pak zas, že *ode mne* tu po *hlavě* kýváno.

Proteus. A když se to složí, je to tolik co „*tupo-hlavě*“.

Spěch. Že jste si vzal práci, to skládati, vezměte si to *pro sebe* za tuto svou práci.

Proteus. Ne ne; máš *ty* to mít za *donášení* psaní.

Spěch. Však dobře, už vidím, že mi nezbyvá, leč abych to od vás trpělivě *snášel*.

Proteus. Jak brachu? co je ti *ode mne snášet*?

Spěch. Inu pane, zhola zkrátka, to psaní: protože jsem za svou práci ničeho nedostal, nežli slovíčko „*tupo-hlavě*“!

Proteus. Ať mne d’as! máš *ty* přece jen čerstvý vtíp!

Spěch. A přece mu nemožná se dostat na váš zdlouhavý měšec.

Proteus. Jdi jdi; zkrátka *ven* s tou věcí: co řekla?

Spěch. *Ven* s vaším měščem, aby ty peníze i ta věc, obojí najednou, na jevo vyšly.

Proteus. Nuž tady, brachu, za tvou práci. Co pravila?

Spěch. Věřu pane myslím, že vám to půjde *tvrdo*, ji pro sebe *dostat*.

Proteus. A proč? Zda jsi přec tolik *z ní dostal*?

Spěch. Já z ní, pane, nemoh’ dokonce nic *dostat*.⁹⁾ nic, ani tolik co obnáší dukát, za donešení vašeho psaní. A když tak *tvrdá* byla ke mně, který jsem jí vaše smýšlení donesl, obávám se, že bude rovněž *tvrdá* k vám, až jí své smýšlení sám povíte. Nedávejte jí na památku než kamení; neboť je *tvrdá* jako ocel.

Proteus. Jak? neřekla nic?

Spěch. Nic, ani tolik: „Tu máš za svou práci.“ Vy, abyste mi *podrobně* dokázal jak jste *dobrý*, dal jste mi *drobných dobráků*, a já vám děkuju: na odplatu za to dodávejte si budoucně svých psaní sám. A tak vás, pane, svému pánu poručím.

Proteus. Jdi, jdi jen po svých, hájit koráb váš od rozbití; neb nemůže ten zhynout, když *ty* tam na něm budeš,¹⁰⁾ jemuž jest smrt sužší na pobřeží souzena! – Lepšího posla musím’ vyslati:

neb bojím se, že by má Julie za hodné neuznala řádky mé, tak nehodnou je poštou obdržíc.

Odejdu.

Výjev druhý.

Opět Verona. Juliina zahrada.

Vstoupí Julie a Lucetta.

Julie. Lucetto, když jsme samy, pověz pak, zda bys mi v lásku vpadnout radila?

Lucetta. Ba slečno; jestli byste nepozorně jen neklopýtla.

Julie. Z celé hromady té pěkné šlechticů, jenž každý den se potkávají se mnou v rozmluvách, co myslíš, který lásky nejvíc hoděn?

Lucetta. Nechť vám se ráčí opakovati jich jména: smysl svůj pak vyložím dle svého prostě mdlého umění.

Julie. Jak soudíš o tom hezkém Eglamouru?¹¹⁾

Lucetta. Co o rytíři, o němž dobrá zvěst, jenž kloudný, švárný; a však kdybych byla já vámi, nikdy bych ho nezvolila.

Julie. Jak soudíš o možném Merkáziiu?

Lucetta. O jeho jmění dobře; *o něm*, tak, tak.

Julie. Jak o Proteu soudíš spanilém?

Lucetta. Jak jsme to, Pane, v davu bláznivém!

Julie. Aj, jménem pouhým toto *zproudění*?

Lucetta. Odpusťte, slečno, *proudné* zardění, že osoba já stavu nehodného mám cenit šlechtice tak rozmilého.¹²⁾

Julie. A proč ne Protea, jak druhých těch?

Lucetta. Nuž – že mi nejlepší on z dobrých všech.

Julie. Tvůj důvod?

Lucetta. Jiného nemám, leda důvod ženy: mám já jej za to, – že jej za to mám.

Julie. A chceš, abych lásku svou naň hodila?

Lucetta. Tak jest – když zahodit ji nechcete.

Julie. Jak druzí, nic se o mne neucházel.

Lucetta. Přec, tuším, nejlíp láskou vás provázel.

Julie. Řeč skoupá jeví lásku – skrovnou jen.

Lucetta. Však oheň nejvíc hoří – uzavřen.

Julie. Kdo lásku skrývá, o lásce nic neví.

Lucetta. Máť lásky nejmiň, kdo ji lidem jeví.

Julie. Aj chtěla bych znát jeho smýšlení. –

Lucetta. Ten, slečno, čtete dopis.

Julie. „Julii.“

Mluv, od koho?

Lucetta. To obsah vyloží.

Julie. Mluv, mluv, kdo ti to dal?

Lucetta. Sir-Valentinův sluha, poslaný od Protea, jak tuším. Byl by vám jej podal sám; však, račte prominout, že jsem se právě cestou ubírala, jsem vaším jménem od něho jej vzala.

Julie. Nuž pěkná kuplířka to, na mou čest!

Ty troufáš, přechovávat lehké řádky?

se na mou mladost šeptem spikati?

Nuž věru, služba velké *hodnosti*,

a služka ty, jež k tomu místu *vhod*.

Zde vezmi list: hled’ aby vrácen byl,

sic nevrať se mi více k pohledu.

Lucetta. Kdo lásky mluvčím, hoden větší mzdy než žástí.

Julie. Hled’ již, by se’s odebrala!

Lucetta. Ba, byste na myslí to přemítala.

Odejde.

Julie. A přece, kéž bych byla přečtla list!

Však hanba byla by, ji volat zpět,

a žádati jí k chybě, pro niž jsem jí vyplísnila. Jak je bláhová: ví, že jsem dívka, a mne nutí do psaní hlídnout! Přece děvčata upýpavě „Ne“ k tomu říkají, o čemž by rády měly, aby to byl výslovec na „Ano“ utvořil! Fuj! jaký svémrav bláznivá ta láska, jež, jako zperné děcko, škrábati chce chůvu, a hned zcela pokorně zas metlu líbá! Kterak drsnatě jsem odtudto Lucettu plísnila, kdež bych jí byla ráda měla zde: jak zlobivě jsem čelo učila se škaredit, kde vnitřní veselost mé srdce k usmívání nutila! Má pokuta, Lucettu volat zpět, a požádati za prominutí ji pro předešlou moji zpozdilost. – Hej, slyš! Lucetto!

Vrátí se Lucetta.

Lucetta. Co ráčíte, slečno?

Julie. Zda k obědu čas blízký?

Lucetta. Přála bych tak sobě, byste mohla na jídle, ne na služce, svou choutku ukrotit.

Julie. Co jest to, co tak zvedáš opatrně?

Lucetta. Nic není.

Julie. A proč jsi se shýbala?

Lucetta. Bych zvedla list, jež upustila jsem.

Julie. A tento list nic není?

Lucetta. Není nic, co by mně náleželo.

Julie. Tedy nech ať leží¹³⁾ pro ty, kterým náleží.

Lucetta. Však slečno, nebude v něm pro ty lež, kterýmžto náleží, leč kdyby měl křivého *vykladače*.

Julie. Některý z tvých milenců ti báseň v rýmech psal.

Lucetta. Bych, slečinko, ji mohla zpívat po nápěvu, dejtež mi k tomu notu: vždyť vaše milost umí *skládati*.

Julie. V tak lehké ceně *skládám* tetry ty, co možná jen: a nejlíp, zpívej ji dle nápěvu „Ó světlo *lehké* lásky!“

Lucetta. Je ona příliš těžká k nápěvu tak *přelehkému*.

Julie. Jak, že těžká jest? Má ona nějaký snad *přítěžek*!

Lucetta. Tak jest: a blahozvučné bylo by, kdybyste *vy* to chtěla zpívat.

Julie. Proč *ty* ne?

Lucetta. Nemohu tak *vysoko*.

Julie. Ukaž tu píseň! – Nuž? Ty miloušku!!

Lucetta. Ten stále *tón* tu držte, chcete-li ho dozpívat: ač, podle myslí mé, se nic mi nelíbí *tón* takový.

Julie. Že se ti nelíbí?

Lucetta. Ba, slečno, ne; je příliš *drsný*.

Julie. A ty miloušku, jsi *drzá* přes příliš.

Lucetta. Ó nikoliv: teď *vy* jste přes příliš se *snížila*, a zmařujete souhlas diskantem překvikavým: zde schází prostřednický jen tenor, by vám hlasu doplnil.

Julie. Ten *prostřednický* tenor zaplaven jest neladného tvého basu *hrou*.

Lucetta. Ba ovšem, pobízím vás, byste se do závodné *hry* dala s Proteem. –

Julie. Ten tlachot¹⁴⁾ ať mne více nehněvá: toť zrovna klubko samých „věrování“! *Roztrhá psaní*.

Jdi, klid se, a nech lístky ležeti: vid, sbírala bys je, mne pozlobit?

Lucetta. Však jen tak dělá; milěť by jí bylo, by *nové* psaníčko jí pozlobilo.¹⁵⁾

Odejde.

Julie. Kéž bych se mohla *tím* jen pozlobit!

Ó ruce zlopověstné, trhati tak lásky-plná slova: křivdivé vy vosy, krmit se tak sladkým medem, a včely, jež jej daly, vražditi pak svými žihadly! Chci líbatí ten každý lístek zvláště, z pokuty.

Hle tady psáno: „Dobrá Julie;“ –

nic *dobrá* Julie! a v odplatu tvé nevděčnosti vrhám v rozbitné

to kamení tvé jméno, s potupou v tvé opovrhování dupajíc.

Zde „láskou poraněný Proteus“ jest psáno. – Jméno, ranou ubohé!

co lůžko chovejtež tě nádra má, až rána tvá se zcela vyhojí:

a mocně-léčným políbením *tak*

se do ní vbírám. A však po dvakrát či třikrát psáno bylo „Proteus“. –

Ó dobrý větre, utichly mi buď,

a jedinkého slova nezavějš,

až písmo každé shledám ve psaní, krom mého jména: *totot* kterýs vítr

ať proti skále nese zdrásané

i strašně-visuté, a odtamtud ať v zuřivě je skácí námoří.

Hle! tady v jednom řádku napsáno jest jeho jméno dvakrát: „Ubohý,

hynoucí Proteus, a vroucí Proteus ku drahé *Julii*:“ – *to* odtrhnu!

A přec ne, když on takto hezounce svá jména k *tomu* pojí tesklivá.

Chci tak je složit jedno na druhé: teď můžete se líbat, objímat,

se vadit, dělat jak vám libo jest.

Vrátí se Lucetta.

Lucetta. Slečinko, jest oběd hotov, a váš otec čeká.

Julie. Nuž dobře, pojďme.

Lucetta. Jak? ty papírky co štěbetky zde mají poležet?

Julie. Máš-li je ve cti, nejlíp – *seber* je!

Lucetta. Vždyť jste mne *nabírala*, že jsem je zde uložila; přece nemají zde ležet, by se nenastudily.

Julie. Jak vidím, pobožné k nim srdce máš.

Lucetta. Ba slečno, mluveť si, co viděti si myslíte; já věci vidím též,

ať soudíte si, že jsem blikavá.

Julie. Jdi, jdi; nuž půjdeš? –

Odejdou.

Výjev třetí.

Opět Verona. Pokoj v domě Antoniově.

Vstoupí Antonio a Panthino.

Antonio. Pověz, Panthino, jaká vážná řeč to byla, kterou s tebou bratr můj měl v klášteře?

Panthino. O jeho bratrovci to bylo, Proteu, o vašem synu.

Antonio. A což to o něm?

Panthino. Ont' se nadivil, jak vašnost dopouští, by proplytval své mládí doma, kdežto jiní lidé prostého jména posílají pryč své syny, aby slávy hledali: ty do válek, by štěstí zkoušeli; a ony, odkryt dálných ostrovů; a jiné na vysoká učení. Že k jednomu, či ke všem cvikům těm jest Proteus, váš syn, prý dospělý; i dožádal mne, abych doléhal již na vás, nenechat ho doma časem víc plýtvati; což velká příhana by jeho byla věku – žádání se v mládí neseznámit cestami.

Antonio. V tom doléhat ti mnoho netřeba, co celý měsíc kuje mysl má.¹⁶⁾ Já dobře povážil, že maří čas, že mužem dokonalým nebude, když světem není zkoušen, vychován: jen snahou obdrží se zkušenost, již dokonává rychlý času běh. Nu, rci, kam bych ho nejspíš poslat měl.

Panthino. Jak tuším, vašnost o tom známost má, že jeho soudruh, mladý Valentin, při císařově dvoře královském¹⁷⁾ dlí službou.

Antonio. Dobře vím.

Panthino. Nuž bylo by, jak za to kladu, dobře, kdyby jej tam vaše milost poslat ráčila. Ať se tam cvičí v kolbách, turnajích, ať jemnou slyší mluvu, zachází se šlechtici, a stále na očích má každé vzdělání, jak na mládí a šlechtetný rod jeho přísluší.

Antonio. Tvou libuji si radu: dobře jsi se potázel; bys pak se přesvědčil, jak se mi velmi líbí, dáti má hned její vyvedení na jevo. I hodlám' nejspěšnější výpravou jej k císařově dvoru poslati.

Panthino. Na zítřek, ráčí-li se, Don Alfonso s jinými důstojnými šlechtici nastoupí cestu, aby, s pozdravem, svou službu k vůli vzdali císaři.

Antonio. To dobrá společnost; ať Proteus jde s nimi. – Zde jest v pravý čas: i hned mu oznámíme věc.

Vstupuje Proteus.

Proteus. Ó sladká láska! ó sladké řádky! sladký život! Zde ruka její, jednatelka srdce; zde lásky přísaha, cti zástavka. Kéž naši otcové by schválili tu lásku naši, aby svolením svým spečetili naši blaženost! Ó s nebes Julie!

Antonio. Co jest to? jaké to zde psaní čteš?

Proteus. Nechť vašnostem se ráčí – slovo jen či dva tu vzkázání, jež Valentin mi odeslal, a jichžto doručil mi přítel, kterýž přišel od něho.

Antonio. Půjč mi ten list: nechť vidím, co nového.

Proteus. Nic, otče, nového, krom že tu píše, jak blaze žije, velmi milován, a den jak den jsa přízní obdařen od císaře; že přeje, abych s ním se o to štěstí jeho zděloval.

Antonio. A kterak jsi s tím přáním srozuměn?

Proteus. Jak ten, jenž spoléhaje na vůli se vašnostinu, není závislý na vůli přítele.

Antonio. Jest poněkud má vůle s jeho přáním srovnalá. I nediv se, žeť náhlý tak můj chod; neb chci co chci, a na tom dosti jest. Jáť hodlám, bys při císařově dvoře dlel s Valentinem po čas některý: co na výživu od přátel má on, máš ode mne mít stejným důchodem. Ať zítra připraven jsi k odchodu: nic nenamítej; pevnát' vůle má.

Proteus. Tak spěšně, otče, nemožno mi jest se zásobiti: račte den či dva v tom sečkat.

Antonio. Čeho ti jest potřebí, hled' aby poslalo se za tebou. Již odklad žádný; zítra musíš jít! – Panthino, pojd': tvé zaměstnání bud', tu jeho urychlití výpravu.

Odejdou Antonio a Panthino.

Proteus. Tož jsem se ohni vyhýbal, se boje spálení, a do moře jsem *potopil se*, kdež se *otápím*. Báł jsem se, Juliin list otci zjevit, by *překážek* mé lásce nečinil; a pomocí mé vlastní výmluvy mou lásku nyní nejvíc *překazil*. Ó jak to jaro lásky podobá se jasnotě dne v dubnu, nikdy stálé: teď všechnu slunce krásu dává v jev; a v tom vše oblak zhladí nenadále!

Vrátí se Panthino.

Panthino. Sir-Protee, váš otec již vás volá: on chvátá; protož prosím, račte jíti.

Proteus. Ba ne jinak: mé srdce neodolá, ač tisíckráté „nikoliv“ mu dítí. *Odejdou.*

Jednání druhé.

Výjev první.

Milán. Pokoj v paláci vévodově.

Vystoupí Valentin a Spěch.

Spěch. Zde, pane, vaše rukavička.

Valentin. Má není: svoje mám já *na sobě*.¹⁸⁾

Spěch. Tuť bude vaše; neb to jedna *o sobě*.

Valentin. Ha ukaž: má jest, sem ji dej: – ó blahý ten šperk, jenž kryje poklad nebes drahý! Ach Silvie! Silvie!

Spěch. Slečno Silvie! slečno Silvie!

Valentin. Co to, chlape?

Spěch. Ona by to nedoslechla, pane.

Valentin. A kdo ti poručil, abys ji volal?

Spěch. Nu vaše milost, pane; či jsem nerozuměl?

Valentin. Ba, máš ty vždycky na kvap.

Spěch. A byl jsem přec onehdy plísněn, že jsem tuze zdouhavý.

Valentin. Jdi mi s takovou! Pověz mi, znáš ty slečnu Silvii!

Spěch. Tu, kterou vašnost-pán miluje?

Valentin. A kterak to víš, že jsem zamilován?

Spěch. Nu na mou věru, podle těchto znamení. Předně jste se, po panu Proteu, naučil mít ruce založené jako

nespokojenec; mít zalíbení v zamilovaných písničkách jako červenka; chodit o samotě jako někdo, co stonal na mor; vzdychat jako školák, který ztratil svůj slabikář; plakat jako mladá holka, která svou babičku pochovala; postit se jako někdo, komu je v hojení uložen hlad; nespát jako kdo se bojí, že ho okradou; kňučet jako žebrák o Všech-Svatých.¹⁹⁾ Býval jste, když jste se smál, zvyklý, kokrhát jako kohout; když jste chodil, kráčel jako některý ten lev; když jste se postil, bylo to hned po obědě; když jste hleděl smutně, bylo to, že jste neměl peněz: a nyní jste celý jiný skrze děvče, tak že, když se na vás podívám, ztěžka si pomyslit mohu, že jste vy to můj pán.

Valentín. Je to všechno znát *na mně*?

Spěch. Všechno to znát je *mimo vás*.²⁰⁾

Valentín. *Mimo* mne? to nelze.

Spěch. „Mimo vás?“ ba zajisté; neboť *mimo* vás by nikdo tak prosté mysli nebyl: vy ale jste tak *mimo* tyto zpozdilosti, že ty zpozdilosti jsou *ve* vás a skrze vás prosvitají jako moč ve sklenici, tak že není oka, které vás vidí, aby nebylo lékařem k uhodnutí co vám schází.

Valentín. Leč, pověz mi, znáš mou slečnu Silvii?

Spěch. To je ta, na které div byste oči nenechal, když sedí u večeře?

Valentín. Všimnul si's toho? Ta právě, kterou myslím.

Spěch. Nu, pane, tu neznám.

Valentín. Poznáváš ji podle toho, že na ní div oči nenechávám, a přece ji neznáš?

Spěch. Jakž pane, není ona *škaredo-tvárná*?

Valentín. I což, brachu, sličná, – *nad to blaho-tvárná!*²¹⁾

Spěch. Víím už, pane, *nadto* dost.

Valentín. Co víš?

Spěch. Že ani tak sličná není, jako (pro vás) blaho-tvárná.

Valentín. Myslím, že krása její výtečná, leč *blaho-tvárnost* její neobsáhla.

Spěch. To je proto, že ta jedna je líčena, a ta druhá nade všecko vypočítání.

Valentín. Jak že líčená? a jak že nade všecko vypočítání?

Spěch. Inu pane, tak *líčená*, aby ji učinila *sličnou*, proto že si nikdo její krásu v počet nebře.

Valentín. Za koho mne máš? Já si беру krásu její v počet.

Spěch. Vy jste ji neviděl od té chvíle, co se ošklivou stala.²²⁾

Valentín. Jak dávno tomu, co se stala ošklivou?

Spěch. Zrovna od té chvíle, co jste se do ní zamiloval.

Valentín. Já se do ní zamiloval hned jak jsem ji uviděl, a vidím ji pořád krásnou.

Spěch. Milujete-li ji, nemůžete ji vidět.

Valentín. Proč?

Spěch. Proto že je láska slepá. Ó kéž byste měl moje oči, anebo kéž by vaše vlastní oči měly tu světlost, jakou mívaly, když jste na Protea huboval, že chodí bez upnutých podvazků.²³⁾

Valentín. Co bych pak viděl?

Spěch. Svou vlastní nynější zpozdilost, a ošklivost její, která jde nade všecko; neboť on pro zamilování nemohl hledět, aby na nohavice podvazky upnul; vy pak pro zamilování nemůžete ani hledět, abyste nohavice na sebe vzal.

Valentín. Pak jsi, chlapíku, snad i ty zamilován; neboť minulé ráno's nemohl hledět, abys mi stěvíce vyšoustal.

Spěch. Pravda, pane; byl jsem zamilován do své postele. Děkuju vám, že jste mi vyšoustal za lásku mou, což mi dává tím víc kuráže, vám vycinkat za vaši.

Valentín. Zkrátka, *stojím* ve své náklonnosti k ní.

Spěch. Přál bych, abyste se *usadil*; pak by vaše náklonnost *ustala*.

Valentín. Minulý večer mi uložila, abych několik řádků napsal komusi, kteréhož ona miluje.

Spěch. A vy jste tak učinil?

Valentín. Ano učinil.

Spěch. Nenapsal jste je kulhavě?

Valentín. Ne, chlape, tak dobře jak mi možná. – Ticho! tu přichází.

Vstoupí Silvie.

Spěch. Ó výborná hra na panenku! Ó vybraná loutka! Teď on k ní bude dělat výklad.²⁴⁾

Valentín. Slečno a vládkyně! na tisíckrát dobré jitro!

Spěch. A já vám k tomu dobrý večer; tuť zdvořilosti celý milion!

Silvie. Pane Valentine a úslužníku můj, vám toho dvakrát tisíc!

Spěch. On by *jí* měl dát úroky, a ona je dává jemu.

Valentín. Jak jste mi uložila, napsal jsem váš dopis k neznámému bezejmenci, jenž přítel vám: což velmi s nechutí jsem podstoupil; jen, slečno, z úcty k vám.

Silvie. Můj dík vám, úslužníku spanilý; je zcela, jako by jej písař psal.

Valentín. Ba věřte, slečno, těžko mi to šlo; neb že jsem známost neměl, komu zní, psal jsem jej s pochybností, v náhodu.

Silvie. Toť asi příliš sobě pácíte tak velkou práci?

Valentín. Slečno, nikoli; vhod vám-li, psáti budu, poručit jen račte, tisíckrát tolikéž.

A přec...

Silvie. To pěkná věta. Však se domýšlím, co na to dál: „a přec to nechci říci; – a přec mi na tom nezáleží nic; – a přec to jenom nazpět vezměte; – a přec vám děkuji, i nemámín vás od té chvíle pachtiti.“

Spěch. A přec vy pořád... – ; přec, a zase přec.

Valentín. Co vašnost míní? nelíbí se vám to?

Silvie. Nu ano: řádky velmi ozdobně jsou napsány; že ale s nechutí, zpět si je vezměte; ba vezměte.

Valentín. Jsou ony, slečno, pro vás.

Silvie. Ano, ano; vy jste je, pane, k žádosti mé psal. Já však z nich nechci ani jedině; jsouť ony pro vás. Přála bych, by psány byly více k pohnutí.

Valentín. Ráčí-li vašnost, napíšu list jiný.

Silvie. Až napsán bude, pak jej přečtete ve jménu mém: a jestli líbiti se bude vám, nu dobře; pakli ne, nuž také dobře.

Valentín. Bude-li se však mně líbiti: co, slečno, napotom?

Silvie. Nuž jestli se vám bude líbiti, jej za svou práci vezmětež: a tak již dobré jitro, úslužníku můj!

Odejde.

Spěch. Žert neprozpytný, neprohledný v záři, jak věže kohoutek, nos na čí tváři!

Pán dvoří jí, a ona „dvořitelem“;

on, její žák, jí býti učitelem!!

Kus krásný, zda kdy lepší k uslýchání, že pán můj, písař, *sobě* napsal psaní?!

Valentín. Jakž brachu! ty sám s sebou *mudruješ*?

Spěch. Ne, já rýmoval; to *vy* jste, který má plno *moudrosti*.

Valentín. A k čemu?

Spěch. K tomu, abyste byl přímluvčím slečně Silvii.

Valentín. Pro koho?

Spěch. Pro sebe samého. Ona si vás namlouvá *obrazně*.²⁵⁾

Valentín. Kterak obrazně?

Spěch. *Písmem*, chtěl jsem říci.

Valentín. Vždyť pak mi nepsala?

Spěch. A nač by ona, když vám kázala, psát sobě sám? Nuž nechopíte žertu?

Valentin. Ne, věř mi.

Spěch. *Ne-věřím* vám, toť se ví, pane; ale její nežert jste chopil?

Valentin. Krom slova hněvu nedala mi žádný.

Spěch. Aj vždyť vám dala psaní.

Valentin. Toť psaní, které jsem psal jejímu příteli.

Spěch. A psaní to odevzdala, a tím po merendě.

Valentin. Přál bych si, by to horší nebylo.

Spěch. Ručím vám za to, dobře to tak stojí:

Psal jste jí často; nemohla však ona ve skromnosti vám odepsat, či neměla prázdného času dosti; či bojíc se, že posel by ji zradil v které době, milence svého učila, by lístek psal sám sobě. To všecko mluvím, jak by tisk?; neb jsem to našel tištěné. – Co, pane, zamyšlen? čas k obědu.

Valentin. Již jsem poobědval!

Spěch. Ovšem; – ale slyšte, pane: třebať chaméleon „láska“ živa byla od větru, já jsem jeden z těch, co se živí jídlem, a měl bych tu rád něco k snědku.²⁶⁾ Ó nebuďte jako ta vaše slečna: mějte se k tomu, mějte!

Výjev druhý.

Verona. Pokoj v domě Juliině.

Vstoupí Proteus a Julie.

Proteus. Jen trpělivě, drahá Julie!

Julie. Však musím tak, kde není pomoci.

Proteus. Jak mi jen možno, navrátím se zas.

Julie. *Vrátký-li* nebudeš, tím dřív se *vrátíš*.

To vezmi v památku své Julie.

Dá mu prsten.

Proteus. Pak na *záměnu* přijmi *toto* vděk.

Julie. A smlouvu spečet' svatý polibek.

Proteus. Zde ruka má na věrnou stálost mou;

a vloudá-li se na mne v který den ta doba, Julie, v níž pro tebe bych nevzdychal: ať v dobu nejbližší hned nato potměšilá nehoda mne tryzní za mé lásky nepaměť. Čekáť mne otec; – žádnou odmluvu! Jest přítok. Nic ten *přítok slzí* tvých!! *Jím* zůstal bych tu déle nežli smím.

Odejde Julie.

Buď zdráva, Julie! – Šla... beze slova?

Tenť věrné lásky počín: promluvit jí nelze; neboť věrnost raději má skutky, nežli řeči, v ozdoby.

Vstoupí Panthino.

Panthino. Čeká se na vás, pane Prothee!

Proteus. Jdi jen; však přijdu. – Že to loučení ach miláčky tak sráží v němotu.

Odejdu.

Výjev třetí.

Opět Verona. Ulice.

Vstoupí Lancouch, jenž vede psa.

Lancouch. Ne, mine dřív hodina, než se vypláču: všichni z rodu Lancouchů mají tu samou chybu. Dostal jsem svůj podíl, jako marnotratný syn, a dávám se s panem Proteem na cestu k císařskému dvoru. Mně se zdá, že Pouchlík²⁷⁾, můj pes, má ze všech psů, co jich kde, nejkyslejší národu. Kdež moje matka plakala, můj otec bědoval, má sestra se do křiku dala, naše děvečka vřeštěla, naše kočka rukama lomila, a náš dům celý jako poděšen byl: tvrdý ten mrcha pes neunořil ani jediné slzy! Toť kámen, učiněný křemel, a nemá více outrpnosti než pes; žid by byl plakal, kdyby byl viděl, jak jsme se loučili: i moje babička, co už nemá žádných očí, podívejme se, uplakala se na slepotu, když

jsem se loučil. Počkejte, ukážu vám, jak to s tou věcí bylo!²⁸⁾ Tenhle střevíc, to je můj otec; – ne, tuten levý střevíc je můj otec; – ne, ne, tuten levý střevíc je má matka; – ne, tak to nejde, na žádný způsob: – a přec tak, přec: on má špatnější podšev. Tento střevíc, ten děravý, to je má matka; a tenhle, to je můj otec. Ať do toho hrom: je tomu tak. Teď pane,²⁹⁾ zas ta hůl, to je má sestra; nebo, podívejme se, ona je tak bílá jako lilie, a tak tenká, jako prut. Tenhle klobouk, to je Nanka, naše děvečka. Já pak jsem pes; – ne, pes je on sám a já jsem pes. – Ohó! pes je mnou, a já jsem já sám.³⁰⁾ ano, tak to, tak! Teď přistoupím k svému otci: „Otče, dejte mi požehnání!“ tu střevíc nemůže ani slova promluvit pro samý pláč; a tu svého otce líbám; vida, on pořád pláče. Teď přistoupím k své matce; – ó ta³¹⁾ kdyby nyní mluvit mohla, jako žena, smyslem pominulá! – a tu ji líbám: na mou věru zcela tak, to dech mojí matky skrz naskrz. Teď přistoupím k své sestře; dejte pozor, jak heká! A ten pes vám po celou tu dobu ani slzy neunořil, ani slova nepromluví; kdežto já, podívejte se, slzami svými prach smáčím.

Vstoupí Panthino.

Panthino. Klid' se, Lancouchu, klid'! na koráb! tvůj pán je již na něm, a ty musíš po veslech za ním. – Co je ti? nač, chlape, pláčeš? Dělej, osle; *provázne* ti proud na dobré *provázení*,³²⁾ budeš-li déle otálet.

Lancouch. Co na tom, *provázne-li* mi, co mne *provází*: je to ta nejmrhavější *provázka*, jaká byla kdy na *provázku*.

Panthino. Mlč mi s tím, chlape: já mluvím o tom, že ti *provázne* přítok; a *provázne-li* ti přítok, *provázne* ti plavba; a *provázne-li* ti plavba, *provázne* ti pán; a *provázne-li* ti pán, *provázne* ti služba; a *provázne-li* ti služba... Co mi cpeš ústa?

Lancouch. Samým strachem, aby ti neprováznu jazyk.

Panthino. V čem by mi jazyk prováznu?

Lancouch. Že se tak v řeči *oháníš*.

Panthino. Co ty s *ohánkou*?

Lancouch. Že mi *provázne* přítok, a plavba, a pán, a služba... a tady ten na *provázku*?! Milý brachu! kdyby *proud* vyschnul, *vzproudit* bych ho dovedl svými slzami; kdyby vítr zcela utichl, hnáti bych mohl člun svými vzdechy.

Panthino. Jdi jdi! Už člověče pojď! Poslali mne, ti *řici*, abysi šel.

Lancouch. *Říkej* si mi, jak ti záhodno.

Panthino. Nu, půjdeš-li?

Lancouch. Však už jdu.

Odejdu.

Výjev čtvrtý.

Milán. Pokoj v paláci vévodově.

Vstoupí Valentin, Silvie, Thurio a Spěch.

Silvie. Můj úslužníku!

Valentin. Má vládkyně?

Spěch. Vašnosti! pán Thurio se na vás škaredí.

Valentin. Ba arci, brachu; to z lásky.

Spěch. Ne z lásky k vám.

Valentin. Tedy z lásky k mé vládkyni.

Spěch. Bylo by dobře, kdybyste mu vyklepal.

Silvie. Můj úslužníku! vy jste mrzutý.

Valentin. Ba věru, slečno, tak se podobám.

Thurio. *Podobáte* se čemu, co nejste?

Valentin. Možná, že to u mne tak.

Thurio. To tak při *podobiznách*.

Valentin. To tak při vás.

Thurio. Co se podobám být, co bych nebyl?

Valentin. Moudrý.

Thurio. Jaký důkaz, že to nejsem?

Valentin. Vaše nemoudrost.

Thurio. A kdy jste mou nemoudrost *vyrouchal*?³³⁾

Valentin. *Vyrouchal* jsem ji ve vaší *kazajce*.

Thurio. Má kazajka má *dvojí podšívku*.

Valentin. To dobře, tedy vaší nemoudrost vezmu dvakrát.

Thurio. Jakže?

Silvie. Co co, zlobiv, pane Thurio? měníte barvu?

Valentin. Dovolte mu to, slečno; je on pokolením jaksi chaméleon.

Thurio. Které má více chuti, nakrmit se vaší krví, nežli žít ve vašem vzduchu.

Valentin. Jste s řečí hotov, pane!?

Thurio. Ano, pane, a též *hotov* činem, pro tentokrát.

Valentin. Vím to dobře, pane; býváte vždy v koncích, prvé nežli začínáte.

Silvie. Hezky slov nabito, pánové, a zhurta střeleno.

Valentin. Tak, tak, slečno; díky tomu, kdo podává látky.

Silvie. Kdo to jest, můj úslužníku?

Valentin. Vy sama, spanilá slečno; neboť jste podala ohně. Pan Thurio dluží se vtípu u vašnostiných zraků, a co se vydužil, štědrě vyhazuje ve vaší společnosti.

Thurio. Budete-li, pane, slovo na slovo vyhazovat se mnou, přivedu váš vtíp na mizinu.

Valentin. Toť pane vím: máte vy pokladnici plnou slov, a tuším nejiný poklad na vyplácení svých sloužících; neboť vidět na jejich holých livrejích, že jsou u vás živi od holých slov.

Silvie. Nic víc už, pánové. Tu jde můj otec.

Vstoupí Vévoda.

Vévoda. Aj v těsných jsi zde, dcero Silvie. –

Zdráv jest váš otec, pane Valentine.

Co díte ku psaní od přátel svých,

kde mnoho dobrých novin?

Valentin. Vděčen, kníže, jsem každé blahé zprávě od onud.

Vévoda. Zda krajan Don Antonio vám známý?

Valentin. Jest, vzácný kníže: pána toho znám, že vážný,³⁴⁾ a pro vážnost vážený, té dobré řeči nejsou nehoden.

Vévoda. Zda nemá syna?

Valentin. Ano, vzácný kníže; a syna, kterýž otce takového i cti i pocty velmi důstojen.

Vévoda. A vy jej dobře znáte?

Valentin. Znal jsem jej, jak sebe sám: neb obcovali jsme od dětství, chvíle trávic pospolu; i kdežto lenil nečinný já býval, převzácných času darův nedbaje, bych dospělostí, rovnou andělům, svůj přiodíval věk: sir Proteus, neb to jest jeho jméno, použil svých dnů, z nich krásný prospěch čerpaje; mlád podle let, však zkušeností stár, dle hlavy nedospělý, soudem zralý. A slovem (neb má všechna výchvala za cenou jeho vážne vzdálená), jest dokonalý duchem, osobou, vším vyzdoben, co zdobou šlechtice.

Vévoda. Při sám Bůh, pane, v tom-li dodrží, *takt* hoden lásky císařovny, jak zdaten, císařovým radou být.

Nuž, pane, přišel ke mně šlechtic ten,

mocnářů velkých maje schválení;

i hodlá po chvíli zde trávit čas.

Zvěst, tuším, není nevitána vám.

Valentin. Ba kdybych čeho byl si přál, byl *on* to.

Vévoda. Nuž uvítejte jej, jak důstojen:

to, Silvie a pane Thurio,

k vám pravím; neboť netřeba mi jest,

bych Valentina k tomu pobízel.

Chci vám jej v tu chvíli sem poslati.

Odejde.

Valentin. To šlechtic onen, o němž, slečno, jsem vám vypravoval, že by zároveň byl přišel se mnou, kdyby nebyla milenka jeho v poutech držela mu oči krystalovým pohledem.

Silvie. Snad že je nyní z vazby pustila, i na jiný as víry závazek.

Valentin. To jistě ne: i, myslím, posavad je vazbou drží jakož zajaté.

Silvie. Tož tedy slepý jest; a, slepý jsa, jak viděl cestu, by vás vyhledal?

Valentin. Ó milost-slečno, láska dvacetkrát má po dvou očích.

Thurio. A však praví se, že láska nemá oka žádného.

Valentin. Na milce, jaký vy jste, Thurio: kde všední věc, je může zamhouřit.³⁵⁾

Vstoupí Proteus.

Silvie. Již dost a dost! Zde šlechtic přichází.

Valentin. Vítež, můj Protee! – Ó račte, slečno, vítání stvrdit přízně průkazem!

Silvie. Jeť hodnost jeho rukojmě, že zde jest uvítán, když *on* to, o kterém jste často sobě přával slyšati.

Valentin. *On*!, vládkyně! Dovolte, slečno drahá, by, v službě vašnostem, mým druhem byl.

Silvie. Přenízká vládkyně pro úslužníka, jenž takto vznešen.

Proteus. Ne tak, drahá slečno; leč úslužník, jenž příliš chatrný pro pohled vládkyně tak důstojně.

Valentin. O nehodnosti nechte rozmluvy. – Dovolte, slečno spanilá, by vám byl úslužníkem.

Proteus. Moje oddanost to pouze, jež má býti pýchou mou.

Silvie. A nikdy neminula oddanost se s odplatou. Již, úslužníku, buďte od nehodné zde vítán vládkyně.

Proteus. Chci na smrtelný zápas jíti s tím, kdo takto dí krom vás.

Silvie. Že „vítán“ jste?

Proteus. Ne, – „nehodnou“ vás nazvat!

Vstoupí Sluha.

Sluha. Milostná slečno! kníže otec váš chce s vámi promluvit.

Silvie. Jsem k jeho přání.

Odejde Sluha.

Nuž se mnou pojd'te, pane Thurio. –

Vy nový úslužníku, vítejtež mi ještě jednou. Půjdu, byste si o domácnosti porozprávěli; a po rozprávce o vás slyšeti doufáme.

Proteus. Jsme my oba hotovi k vašností rozkazům.

Odejdou Silvie, Thurio a Spěch.

Valentin. Nuž vypravuj, jak všem se vede tam, odkud jsi přišel.

Proteus. Tvým přátelům všem dobře; vzkazují ti mnohé pozdravy.

Valentin. A kterak tvým?

Proteus. Já všechny ve zdraví je zůstavil.

Valentin. Což dívka tvá? jak se tvé lásce daří?

Proteus. Má řeč o lásce mrzívala tě: vím, mluvit o lásce tě netěší.

Valentín. Ach Protee, *ten* život – *jiný* teď!

Já perně lásky splatil zhrzení,
jejížto zpupná mysl strelala
mne trpkým postem, kajicnými steny,
nočními slzami, a srdce-bolným
vzdycháním přes den; neboť v pokutu,
že pohrdal jsem láskou, láska spánek
s mých podmaněných očí zahнала,
a strážce nad mou srdce tesknoutou
z nich učinila. Milý Protee,
jest láska mocná vládkyně, a tak
mne pokořila, že mi přiznati,
jak její kázní nevyrovná žal
se žádný, ani její úsluze
byť jakákoliv rozkoš na světě.

Krom lásky nyní žádnou řeč, – kdež spánek
i snídaně, kdež oběd, večeře
mi pouhým lásky jménem kojeny!

Proteus. Však dosti; blaho tvé čtu v oku tvém.

Zda *ta* to bůže, jemuž tak se klaníš?

Valentín. Ba jest; zda není s nebe svěťice?

Proteus. To není; a však pozemským jest vzorem.³⁶⁾

Valentín. Jmenujž ji božskou.

Proteus. Lichotit jí nechci.

Valentín. Ó lichot' *mně!* neb lásku těší chvála.

Proteus. Když já byl chorý, trpkých pillulek
mně's dával: stejně posloužit ti musím.

Valentín. Pak pravdu o ní mluv: božská-li není,
nech předkyní ji býti knížecí,³⁷⁾
všech tvorů panovnicí na zemi.

Proteus. Mou vyjímajíc vládkyni.

Valentín. Ó drahý, nevyjíměj nikoho,
to vyjímajíc, že bys odmluvy
si příliš jimal proti milce mé.

Proteus. Zda nemám, proč bych *svojí* přednost dal?

Valentín. Ba chci jí ku přednosti přispěti:

má býti hodna cti té veliké,
že za milenkou mou vlek ponese:
by zemi nízké nenapadlo,
jí s roucha ukrádati polibek,
kdež, hrda přízní touto velikou,
by zpouzela se, květům léto-bujným
přát kořene, a zimu sychravou
by učinila věčně trvalou.

Proteus. Aj Valentine, jaká chlubitost!

Valentín. Odpusť mi, Protee: co mohu říci,
jest ničím proti ní, jejížto cenou
vše jiné ceny v niveč káceny.
Jest *jediná!*

Proteus. Pak ji nech „jedinou“.

Valentín. Ne ne pro celý svět. Ó příteli,
jest má, a takový já klénot maje
tak bohat jsem jak dvacet moří, kdyby
jich písek veškeren byl perlami,
jich voda nektarem, a skaliny
jich zlatem samočistým. Odpusť mi,
že ani snem tě nemám v mysli své,
kdež vidíš, kterak blouzním láskou svou.
Nemoudrý sok můj, jemuž otec její
jest přízniv proto jen, že ohromné
jsou statky jeho, odešel s ní právě,
i musím' za nima; neb dobře víš,
jak žárlivosti plna láska jest.

Proteus. Leč ona *tebe* miluje?

Valentín. Tak jest, a zaslíbeni jsme; ba víc:
již doba svatby naší, veškera
též lestná zařízení útěku
jsou určeny: jak v její okno jest
mi vstoupat po řebříku z provazův;

ba nastrojeny všechny prostředky,
a schváleny též, k blaženosti mé.
Pojď v komnatu mou, milý Protee,
mi v této věci přispěť radou svou.

Proteus. Jdi jenom napřed; však tě vyhledám.

Jáť musím na rejdu, si z lodí vzít
těch oněch věcí, jichž mi třeba jest.

Pak v tu chvíli chci tobě k službám být.

Valentín. Chceš sobě popliliti?

Proteus. Ano chci. –

Odejde Valentín.

Jak úpal jiným puzen úpalem,
či jako mocí hřebík jiným hnán:
tak památka mé lásky bývalé
novějším předmětem již úplně
s mé sešla mysli. Zdali oko mé
to jest, či chvála Valentinova?
zda dokonalost její skutečná
či přestupek můj klamný, kterýmiž,
své pozbyv moudrosti, tak mudrují?
Jest krásná; Julie též, již miluji –
již *miloval* jsem: neboť splavena
má láska nyní, jež, jak z vosku obraz
při ohni, nemá více výtvaru
té věci, kterouž bývala. I tuším,
že chladna k Valentinu láska má,
a že ho nemiluji jako dřív:
ó! příliš děvu jeho miluji;
a ta jest příčina, proč jej tak málo.
Jak se k ní zvroucním, rozmysle se líp,
kdež, nerozmýšleje, tak počal jsem
ji milovat! Jen její zevnější
jsem spatřil obraz, a ten rozumu
zář mého zaslonil: ó až se jen
na její porozhlednu výtečnost,
jakž jinak bude mi, leč oslnout!
Chci, možná-li, svou bludnou lásku stavit:
když ne, se v *její* přístav umně plavit.³⁸⁾

Odejde.

Výjev pátý.

Opět Milán. Ulice.

Vstoupí Spěch a Lancouch.

Spěch. Lancouchu! Ať nejsem poctivý! I vítám tě v Miláně!

Lancouch. Nic se nezaklínej, zlaté dítě; neboť „vítaný“
nejsem. Já si to vždycky tak čítám, – že „člověk se nikdy
neztratí, až když je na šibenici“, a že žádný není kde
„vítaný“, až kdy zaplacen jistý řad na propíjenou a
hospodská řekne „Vítám vás!“

Spěch. Pojď jen, bláznivá kotrbo, chci hned s tebou do krčmy,
kde se ti za jediný řad pěti poltůráků má dostat pět-tisickrát
„Vítám vás!“ Leč, brachu, jak se tvůj pán rozloučil se
slečnou Julíí?

Lancouch. Inu, když to mezi sebou byli bez žertu uzavřeli,
rozloučili se velmi krásně v žertu.

Spěch. Toť si ho ona vezme?

Lancouch. Ne.

Spěch. Kterak tedy? Vezme si on ji?

Lancouch. Také ne.

Spěch. Což se jim to přetrhlo?

Lancouch. Ne, jsou oba celí a zdrávi jako ryba.

Spěch. Nuž, jak *stojí* tedy ta věc mezi nima?

Lancouch. Inu takto: když to stojí dobře s ním, stojí to také
dobře s ní.

Spěch. Jaký's ty osel! nerozumím ti *podstatně*.³⁹⁾

Lancouch. A jaký's ty špalek, že ti to nedáno! I můj klacek
podstatně mi rozumí.

Spěch. Co že to pravíš?

Lancouch. Pravím, a dokážu také skutkem: podívej se, já se jen podepřu, a můj klacek mi rozumí *podstatně*.

Spěch. Tuť ovšem *pod* tebou *stojí*.

Lancouch. Aj což! „*státi pod*“... a *podstatný*, to je vše jedno.

Spěch. Leč pověz mi pravdu: bude z toho párek?

Lancouch. Ptej se mého psa: řekne-li *ano*, tedy bude; řekne-li *ne*, bude též; a zakývá-li ocasem a *nic* neřekne, také bude.

Spěch. Z toho tedy závěrek, že bude?

Lancouch. Nemáš ty takové tajemství nikdy ze mne dostat jináč, leda podobenstvím.

Spěch. Jen když to aspoň tak dostanu. Ale Lancouchu, co k tomu říkáš, že se z mého pána stal notný *milák*?

Lancouch. Já ho nikdy jináč neznal...

Spěch. Než tak?

Lancouch. ... Než jako že notný *mulák*, podle tvé řeči.

Spěch. I ty zpanchartělý osle! ty mi dobře nerozumíš.

Lancouch. Jdi, blázne, tebe jsem nemyslil; myslil jsem tvého pána.

Spěch. Pravím ti, z pána mého se stal horký *milovník*.

Lancouch. Nu a já ti pravím: ať se, pro mne, třebaš láskou spálí. Chceš-li se mnou na *posvícenské pivo*⁴⁰⁾, dobře; nechceš-li, jsi Hebrej, jsi žid, a nezasluhuješ jméno křesťana!

Spěch. Proč?

Lancouch. Proto že nemáš tolik křesťanské lásky v sobě, abysi s křesťanem šel na *posvícení*. Půjdeš?

Spěch. Jak se ti ráčí.

Výjev šestý.

Opět Milán. Světnice v paláci.

Vstoupí Proteus.

Proteus. Když od Julie pustím přísahu svou poruším; i krásnou Silvii když miluji, svou ruším přísahu; když příteli pak křivdím, přísahu svou ruším nadto: a přec mne táž moc, jež přísahat mi dala poprvé, k té trojí křivé zove přísaze. Bych přísahal, mne láska bádala; a ke zrušení přísahy mne též pobádá láska. Sladko-svodná láska, ty hřešila's-li,⁴¹⁾ pouč mne, jenž tvůj jsem svádělec, jak též to *omluvit*. Dřív kořil jsem se hvězdě třpytivé; leč nyní slunci na nebi se klaním. Slib nepovážený lze rozvázat, když vládne rozvaha; a důvtipu ten nemá, kterýž nemá hotové též vůle k poučení důvtipu, jak to, co špatné, lepším vyměnit. – Fuj, drzý jazyku! ji nazvat špatnou, jejížto vznešenost tak častokrát dvacíti-tisíceroú přísahou jsi slavil, z celé duše stvrzenou? Od lásky upouštět nelze mi, a přece činím tak; leč upouštím od lásky tam, kde bych měl milovat. I Julii i Valentina ztratím: když zachovám je sobě, musím sebe sám ztratiti; když *já* však ztratím *je*, jich ztrátou naleznou za Valentina sám sebe, – za Julii Silvii. Jsem sobě dražší *já*, než přítel můj; vždy láska nejvíc sebe v ceně má: a Silvie (ó nebe dosvědčiz, jež učinilo ji tak krásnou!) jeví, že Julie jen smědá Ethiopka. Chci zapomenout, Julie že živa, jen toho pamětliv, že láska má

k ní umrtvena jest; a Valentina za svého nepřítele budu klást, jen hledě Silvie co přítele, jenž dražší. Nelze mi být věrným k sobě, a Valentina jaksi nezradit.

V tu noc on po řebříku z provazů vystoupit hodlá v okno komnaty nebeské Silvie;⁴²⁾ kdež porady jsem jeho účastníkem! Nyní hned dám otci zprávu o přestroji jejich, o jejich obmyšleném útěku: ten, zuře, vyobcuje Valentina; neb Thurio, jak jeho úmysl, má jeho dceru vzít si snoubením. A však, až odejde jen Valentin, chci lestným klamem tupé úsilí blbého Thuria hned překazit. Dej, láska, křídla v rychlé vykonání, jak dala's vtip ku klíčce zapřádání!

Odejde.

Výjev sedmý.

Verona. Pokoj v domě Juliině.

Vstoupí Julie a Lucetta.

Julie. Rad' mi, Lucetto; děvo rozmilá, již přispěj: a pro lásku srdečnou tě mocně žádám – ježto deskou jsi, v kteroužto všechno moje myšlení je zjevně zapsáno a vyryto – bys poučila mne, i prostředek mně pověděla dobrý, kterak bych bez ublížení cti se na cestu dát mohla k milému Proteu.

Lucetta. Ach, cesta *obtížná* i daleká!

Julie. Kdo věrně-zbožný poutník, *neztíží* si svou slabou stopou říše měřiti: tím méně *ona*, která peruti má lásky ku vzletu, a kdežto let se koná k tomu, jenž tak drahý jest, tak božsky-výtečný, jak Proteus.

Lucetta. Líp čekat, až se Proteus zas vrátí.

Julie. Ó nevíš-li, že jeho pohled jest mé duše pokrm? Nad tou drahotou se slituj, ve které jsem posud chřadla, tak dlouho po té krmi sáhajíc. Jen kdybys lásky znala vnitřní ruch, tak snadno bysi snažila se oheň rozpálit sněhem, jako hleděla bys oheň lásky slovy uhasit.

Lucetta. Ját' vaší lásky oheň žeřavý uhášet nechci; ohně zuřivost chci pouze umírniti zámeznou, by nad rozumu meze nehořel.

Julie. Čím více jej tarasíš, tím hoří víc. Tok, jenžto, jemně zurče, snadno sbíhá, víš kterak prudko zuří, zastaven. Leč, když mu nepřekažen krásný běh, tuť sladko huđe na oblásků tmel, a, lehko líbaje vše palaší, jež na svém putování zastihá, se plouží mnohou klíčkou točitou v pohrávce volné v divý ocean.⁴³⁾ I nech mne jít, a běh můj nezdržuj. Chci mírná býti jako jemný proud, kdež zábavou mi každý těžký krok, až poslední mne donese k miláčku: tam odpočinu, jak v Elysiu po trudu mnohém duše blažená.

Lucetta. Leč v jakém hodláte jít obleku?

Julie. Ne jako ženská: chci tím předejít setkání smělé⁴⁴⁾ mužů zhýralých.

Lucetto milá, oblek takový mi zaopatříž, jak by panoši, jenž dobře zachovalý, příslušel.

Lucetta. Pak, milost-slečno, vlasy ustříhat si musíte.

Julie. Nic, děvo; v hedvábné je vzepnu šňůrky, s dvacaterým poutkem upřímné lásky, divně strojeným. Mít zvláštní strůj by hochu slušelo i staršímu, než budu vypadat.

Lucetta. Jak, slečno, kalhoty vám stříhnout mám?

Julie. To zní tak zrovna, jako: „Řekněte mně, milý pane, kterak širokou svou chcete sukni nosit?“ Nuž, Lucetto, jak nejlíp uznáš, mi je udělej.

Lucetta. Musíte, slečno, schlopek na nich mít.

Julie. Jdi, jdi, Lucetto; to by špatně padlo.

Lucetta. Okrouhlé spodky,⁴⁵⁾ slečno, nestojí ni za jehlu: – a byť vám schlopek byl i k tomu jen, v něj jehly zastrkat.

Julie. Lucetto, ráda-li mne máš, nechť vezmu, co soudíš že by dobře padalo a bylo nejslušnější. Pověz mi však děvo, co mi řekne svět, že se vydávám na cestu tak těkavou? Strach mám, že mi tím vzejde horšení.

Lucetta. Myslíte-li, pak doma zůstaňtež a nechod'te.

Julie. To nechci, nikoliv.

Lucetta. Pak nikdy o zlé řeči nebudíž vám zdání: jděte jen. I bude-li se vaše cesta líbit Proteu, když přijdete, co na tom záleží, že nezlíbí se komus odchod váš! Mám strach, žeť sotva bude potěšen.

Julie. Toť je, Lucetto, poslední můj strach. Na tisíc přísah, slzí oceán, a neskončené lásky důkazy mně za to ručí, svému Proteu že budu vítaná.

Lucetta. Ó, vše ty věci podvodným mužům v službu bývají.

Julie. Jen mužům podlým, kteří k výkonu tak podlému jich zneužívají. Nad Proteovým zrodem věrnější však panovaly hvězdy: slova jeho jsou závazky, a jeho přísahy co božské výroky. Ó upřímná jest jeho láska, neposkvrněné vše jeho pomýšlení, slzy jeho jsou čistí posli, srdcem vyslaní; a od srdce mu každý podvod jest tak vzdálen, jako země od nebes.

Lucetta. Ó nebe dejž, by tak se osvědčil, až k němu přijdete!

Julie. Nuž jestliže mne miluješ, té jemu nečin křivdy, o víře jeho příkro smýšlejí. Jej milujíc, mé lásky zasluhuj, a tudíž se mnou pojd' v mou komnatu, tam znamenat, čím nevyhnutno mi se zásobiti na svou lásky pouť.⁴⁶⁾ Co mé, vše zůstavím ti k řízení: své jmění, statky, dobré jméno své; jen, za to vše, mi zjednej výpravu. Již pojd', a nemluv; rychle do toho:

jsem netrpělivá svým prodlením.
Odejdou.

Jednání třetí.

Výjev první.

*Milán. Předpokoj v paláci vévodově.
Vstoupí Vévoda, Thurio a Proteus.*

Vévoda. Na chvíli, prosím, pane Thurio, nás nechte samotných. Jest radit nám se o tajnostech. –

Odejde Thurio.

Nuž Protee,

co byste na mně rád, mně řeknětež!

Proteus. Milostný pane, co chci odkryti, přátelství zákon velí zatajit; a však, když k myslí kladu milostnou si přízeň vaši, jižto vzdávanou mám od vás, nehoden jak toho jsem: mne dlužnost pudí, zjevit, čeho žádný by světa statek ze mne nedobyl. Důstojný kníže, vězte: Valentin, můj přítel, dceru vaši tuto noc odvésti hodlá kradmo, kdež sám já jsem důvěrníkem pikle učiněn. Víím, že ji Thuriovi chcete dát, ježž dcera vaše čacká v zášti má. A kdyby vám tak byla odňata, žal mnohý byl by věku vašemu. V své tedy povinnosti raději jsem zvolil, překaziti příteli chod obmyšlený, než, jej zataje, vám břímě strastí kopit na hlavu, jež, kdyby nepředěšly se, by vás do nevhodného hrobu stlačily.

Vévoda. Dík, Protee, za čestnou péči měj; mzdy za ni žádej po celý věk můj. Já jejich lásku často viděl, právě, když soudili mne v pevné dřímotě. A často zakázati hodlal jsem Sir-Valentinovi, s ní zacházet a při mém dvoře dlít. Leč boje se, že moje domnívání zehravé by mohlo zmýlit se a zlehčiti tak muže toho nezaslouženě (toť prudkost, již jsem vždy se varoval), měl jsem naň vlídné oko, – kdybych as tím shledal, co's mi nyní objevil. Bys poznal pak, jak z toho bázeň mám, jenž víím, že outlá mlád' hned svedena: ve vyšší věži dám jí na noc byt, od nížto klíč já povždy míval sám; a odtud nemůže být odvedena.

Proteus. Šlechtný kníže, vězte, prostředek si vymysleti: kterak vystoupí on v okno její komnaty, a pak ji sejme po řebříku z provazův; šel právě pro něj mladý milovník, a v tu chvíli tou cestou půjde s ním, kdež, libo-li, vám zaskočít jej možno. Však, učňtež to, milý pane můj, tak obmyslně, aby nedalo se na mé prozrazení hádati; neb láska k vám, ne zášti k příteli, mne vedla vyradit ten zámysl.

Vévoda. Mou na to čest, onť nemá nikdy znát, že ty's mi v této věci světlo dal.

Proteus. Zdráv buďte, kníže; jde tu Valentin.
Odejde.

Vstoupí Valentin.

Vévoda. Aj kam, Sir-Valentine, tento spěch?

Valentín. Milosti, račte, posel tady jest,
jenž čeká, vzít má psaní k přátelům,
a právě jdu, bych mu je odevzdal.

Vévoda. Což na nich tolik záleží?

Valentín. Jich obsah značí pouze zdraví mé,
jak při vašem i dvoře šťastný jsem.

Vévoda. Pak mají kdy: nuž postůj se mnou chvíli.

Rád bych se s tebou sdělil o věci,
jež blízko se mne týkají, a kdež
ti nutno mlčelivým být. Ty víš,
že za přítele svého Thuria
jsem dceru svou se snažil provdati.

Valentín. To, kníže, dobře vím; a sňatek ten
by jistě čestný byl a bohatý:

sám šlechtic ostatně jest pouhá ctnost
a dobrota i vážnost, – vlastnosti,
jež příslušejí k choti takové,
jak dcera vaše spanilá. Což nelze
milosti vaší, tak ji naklonit,
by si jej oblíbila?

Vévoda. Věř mi, ne:

jest příkrá, divná, hrdá, svéhlavá,
a neposlušná, vzdorná, nehledíc
své povinnosti; nedbajíc, že jest
má dcera, aniž se mne nebojíc,
ač jsem jí otec. Nuž, bych ti to řekl,
ten přepych, když jsem věc tu rozložil,
odvrátil od ní lásku mou. A, kdežto
jsem za to měl, že věku mého zbytek
mi dětská její úcta zlahodí:
jsem nyní zcela hotov, znovu choť
si vzít; ji pak tomu odstrčit,
kdo sobě vzítí ji by vůli měl.
Pak její krása věnem jejím buď,
když mne a statků mých nic necení.

Valentín. Co ráčí vaše milost, bych v tom činil?

Vévoda. Nuž pane, v Miláně zde dáma jest,
již miluji; však – zpučná, zdráhavá –
nic výmluvnost mou, starce, necení:
a protož učitelem chci tě mít
(neb dvořit zapomněl jsem dávno již,
i způsob doby v tom jest jinaký),
jak chovati se mám, by její oko,
co slunce jasné, si mne všímalo.

Valentín. Dar získejž ji, když nedá na slova.

Spíš někdy němých skvostů mluva tichá
hne myslí žen, než řeč, vzdor vtipu lichá.

Vévoda. Však dar, jež jsem jí poslal, odpouzela.

Valentín. Odpouzí žena, co by ráda měla.

Zas jiný pošlete; i nebuď vzdána:
množí se láska, dříve pohrdána.
Mračí-li se, toť není v nevrážení,
leč více k vaší lásky rozplození.
Když plísni, nechce proto pryč vás míti;
durdí se bloud, když samotn má býti.
Nech dí co dí, hned proto necouvňte;
neb „jděte, jděte“ není „odejděte“.
Lichořte, chvalte, slavte vděků záři;
byť černá, řekněte, žeť anděl v tváři.
Muž s jazykem se „mužem“ neprojeví,
když jazykem si ženy získat neví.

Vévoda. Však tuším od přátel jest slíbená
mladému důstojnému šlechtici,
od návštěv mužů přísně vzdálená,
by žádný přes den s ní se nesešel.

Valentín. Pak učinil bych v noci návštěvu.

Vévoda. Však dvěře zavřeny, schovány klíče,
by nižádný k ní v noci nemohl.

Valentín. Co brání, oknem jejím vstoupiti?

Vévoda. Však jizba od země jest vysoko,
a stavba příkrá, vylezti že nelze,
leč život patrně v šanc dávajíc.

Valentín. Pak řebřík, pěkně strojen z provazů,
by vhozen mohl být, a kotevné
dvě maje zákliky, by postačil
i ve věž vystoupit, kde druhá Hero,
jen kdyby smělý vážil to Leander.

Vévoda. Nuž, jako že jsi čacko-rodný šlechtic,
raď mi, kde dostat řebřík takový.

Valentín. Tož, pane, řekněte mi, kdy jej chcete.

Vévoda. Tu noc; neb láska jako děcko jest,
jež sáhá po všem, co mu po ruce.

Valentín. O sedmé řebřík ten vám přinesu.

Vévoda. Však poslyš; chci k ní jíti samotn.

Jak řebřík nejlépe tam dostanu?

Valentín. Toť, kníže, snadno bude vám, jej nést
pod pláštěm, který trochu dlouhý jest.

Vévoda. Plášť, dlouhý jako tvůj, snad bude vhod?

Valentín. Ba ano, drahý kníže.

Vévoda. Pak mne nech
tvůj prohlídnouti plášť: chci zjednati
si stejně dlouhý.

Valentín. Aj tu přihoden
plášť bude kterýkoliv, kníže můj.

Vévoda. Leč, kterak na sobě plášť upravím? –
Nech, prosím, plášť mi tvůj vzít na sebe. – –
Jaký to dopis? Cože? „Silvii“?
A nástroj zde, vhod mému záměru!
Jsem smělý tenkrát, pečeť otevřít.

Čte.

„U Silvie jsou myšlenky mé v noci,
jichž posílám, co [s]lužek, v letném kmitu:
kéž pán jich jest té snadných krokův moci,
by dlel, kde ony leží, prosté citu! –
Mé věštky na tvých čistých prsou drahých;
leč já král jejich, poslav je, jim laji,
že slast jim dána, požit vděků blahých,
kdež blaha nemám já, jež služby mají.
Jim laji, že jsem poslal je, by dlely,
kde jejich pána stánky být by měly.“
Ha co to zde?

„Chci v noc tu, Silvie, tě spasiti!“

Tak jest, a k obmyslu zde řebřík ten.

Jak, Phaětone (Meropův ty synu),
ty troufáš, nebes povoz řídití,
a v nerozumu smělém pálit svět? ⁴⁷⁾

Po hvězdách sáháš, na tebe že svítí?

Pryč, podlý smělče, vypínavý rabe!

Přej lichořného úsměchu svým rovným,

a pomni, že mé promíjení víc,

než zasloužení tvé, jest výsadou

ti k odchodu. A za to poděkuj

mi víc, než za vše přízně důkazy,

jež – všechny příliš – ode mne ti dány.

Však budeš-li v mých zemích liknati

děl, než ti nejspěšnější výprava

dá kdy, dvůr opustit náš knížecí:

pak, jakož nebe nade mnou, můj hněv

převýší daleko mou laskavost,

již jsem kdy k dceři své či k tobě měl.

Pryč! nechci slyšet lichou výmluvu;

drahý-li tobě život, odtud spěj!

Odejde.

Valentín. A proč ne spíše smrt, než v trýzni život?

Skonám-li, vyhnán jsem pak od sebe.

Jest Silvie však, co já sám: a od ní

pryč vyhnán býti jest, co „ze sebe

sám vyhnán být“ – ach, smrtná vyhanost!

Kde světlo světlem jest, když Sylvii
zřít nelze? Která rozkoš rozkoší,
kde není Silvie? leč že by dalo
se smysliti, že ona při tom jest,
a z výtečnosti stínu trávití!
Když v noci od Silvie vzdálen jsem,
v slavičku není žádné hudby víc;
když za dne na Silvii nehledím,
dne pro mne není, bych naň vznesl hled.
Jest ona *bytnost* má, a *byti* mému
jest konec všemu, pakli nebudu
milostnou její mocí stravován,
osvícen, zahřát, chován na živu.
Bychť ušel jeho smrti-ortele,
však smrti neujdu: zde meškaje,
své čekám smrti; a však prchnu-li,
od svého uprchávám života.

Vstoupí Proteus a Lancouch.

Proteus. Běž, hochu; běž a běž, a hledej ho!

Lancouch. Hohó! hohó!

Proteus. Co vidíš?

Lancouch. Toho, co jdeme hledat: není na jeho hlavě ani
zaječího chloupku,⁴⁸⁾ který by nebyl Valentinův.

Proteus. Valentin...?

Valentin. Ne.

Proteus. Kdo tedy? jeho duch?

Valentin. Ani ten ani onen.

Proteus. Co tedy?

Valentin. „Nic.“

Lancouch. Může-li to, co „nic“, mluvit? Mám, pane, udeřit?

Proteus. Co chceš udeřit?

Lancouch. „Nic.“

Proteus. Zadrž, lotře!

Lancouch. Vždyť, pane, chci jen udeřit, co „nic“. Prosím vás...

Proteus. Já řku, chlape, zadrž! – Příteli Valentine, na slovo!

Valentin. Ó zalehly mi v plno uši mé,
a nelze jim, zpráv *dobrých* slyšeti;
tak mnoho *zlých* již se jich zmocnilo.

Proteus. Pak v němém mlčení *svou* pochovám;
neb zlá jest, příkrá, zvukem drsnatá.

Valentin. Jest Silvie mrtvá?

Proteus. *Není, Valentine.*

Valentin. Ba *není Valentina* pro posvátnou
již více Silvii! – Zda zrušila
mi svoji přísahu?

Proteus. *Nic, Valentine.*

Valentin. *Nic Valentina* víc, když přísahu
svou vypověděla mi Silvie.

Lancouch. Je, pane, prohlášeno – že jste se *ztratil*.

Proteus. Že kníže k vyhanství tě *zatratil*:

ó, tať to zpráva! – ty že odtud pryč,
pryč od Silvie i mne, přítele.

Valentin. Ó již jsem žalem tím se nasytil,
a pokrm přes moc nyní se mi zhnusil.
Víš Silvie, že vyobcován jsem?

Proteus. Tak jest; a v obět' dala⁴⁹⁾ orteli
(jenž, neodvolán, v platné trvá moci)
plynoucích perl moře, zvaných „slzy“:
ty k drsným otcem nohou skládala,
a s nimi, na kolenou, samu sebe, –
své lomíc ruce, jichžto bělavost
tak slušela jim, jako kdyby byly
co vosk v tu chvíli žalem zbělely.
Leč ani ukloněným kolenou,
ni čistým rukoum vzhůru zpínaným,
kormoutným vzdechům, stonům hlubokým,
ni stříbro-tokým slzám vnikati
nedáno v neslitovnost otcovu:

i umřet' Valentin, kdy zastižen.

Ba, tak ho podráždila přímluva,
když prosila, by ti to odvolal,
že velel, do tuhé ji vazby dát,
jí hroze příbytkem tam trvalým.

Valentin. Nic více; leč by slovo nejbližší,
jež vyslovíš, zlou nad mým životem
as mělo mocnost: tak-li tomu jest,
ó prosím, v ucho vydchni je co kletbu,
jež neskončenou skončí žalost mou.

Proteus. Nech nářku tam, kde není pomoci;
leč v tom pomáhej, nad čím naříkáš.
Čas matkou, kojnou všeho dobrého.
Své milky nespátíš, zde meškaje;
tvé meškání však zkrátí život tvůj.
Milenci berlou čáka: s tou jdi odtud,
a proti zoufajícím myšlením
jí uživej. Však mohou dopisy
tvé býti zde, ať bys i vzdálen byl;
jež, ke mně psány, mají odevzdat
se v mléko-bělá nádra milky tvé.
Čas není k tomu nyní, bédovat.
Pojď, města branou tebe provodím:
než rozejdem se, poradíme šire
se o všem, co se týče lásky tvé.
Pro lásku k Silvii – ne pro sebe –
dbej na nebezpečí, a se mnou pojď.

Valentin. Prosím tě, Lancouchu, když uvidíš
kde hocha mého, kaž mu chvátati;
ať u půlnoční brány na mne čeká.

Proteus. Jdi, brachu, hledej ho! – Pojď Valentine!

Valentin. Ó drahá Silvie! – Nešťastný Valentine!
Odejdu Valentin a Proteus.

Lancouch. Jsem, vidíte, jenom blázen, a přec mám tolik filipa,
abych se dovtíпил, že můj pán jaksi šibal; nu, všecko jedno,
jen když je šibal, aby to tak procházelo.⁵⁰⁾ Ten ještě na
světě není, kdo by to věděl, že zamilovaný jsem *já*; a přece
jsem zamilovaný. Ale ani zápřež koní to ze mne nevytáhne,
ani do koho jsem zamilován; a přec – je to ženská! Ale jaká
ženská, nechtěl bych vyznat ani sobě sám; a přec – je to
mlíkařská děvečka. Ale „děvečka“ to přec není; neboť
potřebovala už kmotrů; a přec – *je* to děvečka; neboť je
„děvečkou“ svého pána a slouží za plat. Umí ona víc než
pes, co do vody skáče; a toť není maličkost na holého
křesťana. Mám tu kakralog, co je ona zač.

Vyndá papír.

Předně, „Ona umí pro věc chodit a ji přinašet.“ Toť ani kůň
neumí víc; ano kůň nedovede pro věc chodit, umí jen nosit:
je ona tedy lepší než kobyla. Dále, „Ona umí dojit“; vidíte!
švarná ctnost u děvečky, která má čisté ruce.

Vstoupí Spěch.

Spěch. Nu jakž, panáčku Lancouchu? co nového *pán plodí*?

Lancouch. Co s mého *pána lodí*? inu, ta je na moři.

Spěch. Aj zas tvá stará chyba: slova kroutit. Nuž co nového tu
v tom listu?

Lancouch. Novina nejčernější, jakou jsi kdy slyšel.

Spěch. Kterak že, člověče, tak černá?

Lancouch. Kterak že! černá – jako inkoust!

Spěch. Dej mi to číst.

Lancouch. Pliv' bych; kotrbo! neumíš číst.⁵¹⁾

Spěch. To lžeš, umím.

Lancouch. Budu tě zkoušet. Pověz mi, kdo tě zplodil.

Spěch. Nu, syn mého dědečka.

Lancouch. Nic *neumíš, ňoumo*: byl to syn tvé babičky. Z toho
vidět, že neumíš číst.

Spěch. Jdi, jdi, blázne: skoumej mě tu na svém listu.

Lancouch. Tu máš; a svatý Mikuláš ti ku pomoci přispěj!⁵²⁾

Spěch. Předně, „Ona umí dojit.“

Lancouch. Arci že umí.

Spěch. Dále, „Ona vaří dobré pivo.“
Lancouch. Odtud příslovi: Požehnej Pánbůh, dobře vaříte.
Spěch. Dále, „Je dobrá švadlena.“
Lancouch. To jako by řekl „Umí to švárně?“
Spěch. Dále, „Umí štrykovat.“
Lancouch. Nač by se muž o to staral, zdali s holkou dostane *nadělanou* punčochu, když mu ona *nadělá* punčoch?
Spěch. Dále, „Umí prát a drhnout.“
Lancouch. To zvláštní ctnost; aspoň nemusí nikdo prát a drhnout *ji*.
Spěch. Dále, „Umí příst.“
Lancouch. Pak ať si mi jde svět kolem,⁵³⁾ když se ona umí předem živit.
Spěch. Dále, „Má mnohé ctnosti, co nemají žádného jména.“
Lancouch. To je, jako by řekl „bastardské ctnosti“; ty ovšem neznají svých otců, a nemají proto žádných jmen.
Spěch. Tu následují její chyby.
Lancouch. Hned v patách za jejími ctnostmi!
Spěch. Dále, „Nedobře ji hubičkovat na lačný žaludek, pro její dech.“
Lancouch. Nu, ta chyba dá se napravit snídaním. Čti dál.
Spěch. Dále, „Má sladkou hubu.“
Lancouch. To dává náhradu za její zakyslý dech.
Spěch. Dále, „Mluví ze spaní.“
Lancouch. Na tom nezáleží, jen když nespí při mluvení.
Spěch. Dále, „Je zdlouhavá v řeči.“
Lancouch. Ten lotr! tohle stavět mezi její chyby! Zdlouhavá v řeči – toť ženy jediná ctnost. Prosim tě, pryč mi s tím, a postav to mezi její hlavní ctnosti!
Spěch. Dále, „Jest marná.“
Lancouch. S tím také pryč; je to dědictví hned od Evy; to se jí nemůže brát.
Spěch. Dále, „Nemá žádných zubů.“
Lancouch. Ani na tom mi nezáleží; nebo mám rád kůrky.
Spěch. Dále, „Je zloštná.“
Lancouch. Nu, aspoň dobře, že nemá zubů, aby nekousala.
Spěch. Dále, „Chválí si často dobrý zunk.“
Lancouch. Je-li ten zunk dobrý, může chválit: nebude-li ona, budu já; nebo co dobré, zasluhuje chvály.
Spěch. Dále, „Tuze ráda rozdává.“
Lancouch. Svým jazykem, to nemůže; nebo tu psáno jest, že ho má zdlouhavý: ze svého měšce mi to dělat nesmí; ten budu mívat zavřený: v něčem jiném by arci mohla, a tu nevím pomoci. Nu, pokračuj!
Spěch. Dále, „Má víc vlasů než rozumu, a víc chyb nežli vlasů, a víc peněz nežli chyb.“
Lancouch. Tady zastav! Vezmu si ji; byla má, nebyla má, – dva-, třikrát při tom posledním článku: čti mi to ještě jednou.
Spěch. Dále, „Má víc vlasů než rozumu,“ –
Lancouch. Víc vlasů než rozumu, – možná; dokážu to: víčko na slánku ukrývá sůl, a proto je víc nežli sůl: vlasy, které přikrývají rozum, jsou víc než rozum; neboť co větší věc, ukrývá to menší. Co hned na to?
Spěch. .... „A víc chyb nežli vlasů,“ –
Lancouch. Toť až hrůza; kdyby jenom *to* pryč bylo!
Spěch. .... „A víc peněz nežli chyb.“
Lancouch. Nuž, to slovo krásí její chyby. Dobrá! vezmu si ji; a bude-li svatba, jako že nic nemožno...
Spěch. Co potom?
Lancouch. Nu, potom ti povím, – že tvůj pán na tebe čeká u půlnoční brány.
Spěch. Na mne?
Lancouch. Na tebe? arci že! A co také po tobě? musel on čekat na onačejší lidi než jsi ty.
Spěch. A já mám k němu jít?
Lancouch. Máš k němu běžet; nebo's tu tak dlouho stál, že, když poběhneš, ztěžka to nahradíš.

Spěch. Proč jsi mi to neřek' dřív? Jdi k rasu se svým zamilovaným psaníčkem.

Odejde.

Lancouch. Ted' dostane vyklepanou, že mi mé psaníčko přečte'. Ten nestydatý chlap, chce on se míchat do tajemství! – Půjdu za ním, abych se zaradoval, jak chlapík utřít vycuchanou.

Odejde.

Výjev druhý.

Opět Milán. Světnice v paláci vévodově.

Vstoupí Vévoda a Thurio; Proteus v pozadí.

Vévoda. Nic nebojte se, pane Thurio; však milovat vás bude, kdežto nyní jest Valentin jí s očí vypuzen.
Thurio. Od jeho vyhoštění velice mnou pohrdala; společnosti mé se svatě odřekla, mne špičkuje; že již si zoufám, bych ji obdržel.
Vévoda. Ten slabý dojem lásky podobá se obrazu, jenž, v leď vyžezán a jedné doby vedrem ve vodu se rozplyná, svou ztratí podobu. Čas dosti krátký zaplaví zmražené ty její myšlenky, a Valentin, vši ceny prostý, vyjde z paměti. – Nu kterakž, Protee? Zda krajan váš na prohlášení naše odešel?
Proteus. Již, milost-kníže, odešel.
Vévoda. Má dcera jeho odchodem se rmoutí.
Proteus. Čas krátký, kníže, zničí rmoucení.
Vévoda. Tak tuším; Thurio však nemyslí. Nuž Protee, to dobré mínění, jež k tobě chovám (neboť jsi mi dal ten onen důkaz dobré zásluhy), tím spíš mne vede, s tebou pojednat.
Proteus. Dél – než bych věrným k vaší milosti se osvědčoval – nechat' nežiji, bych k milosti té vaší pohlížel.
Vévoda. Ty víš, jak rád bych s panem Thuriem a s dcerou svojí sňatek spůsobil.
Proteus. To, kníže, vím.
Vévoda. Pak, tuším, neznámo ti není též, jak ona vzdoruje té vůli mé.
Proteus. Tak, kníže, čimila, když Valentin zde ještě býval.
Vévoda. Ano tak; a zvrátka v svém převrácení trvá posavad. Co činit nám, by děva z paměti svou k Valentinu lásku pustila a milovala pana Thuria?
Proteus. Nejlépe, Valentina osočit pro nevěrnost a sketnost, nízký rod: tři věci, ženě v záští nejvyšším.
Vévoda. Leč pomyslí, mluveno tak záštím.
Proteus. Ba, řekne-li tak jeho nepřítel; to do podrobná říci musí ten, jenž jí co jeho přítel vážen jest.
Vévoda. Pak na vás, převzítí to sočení.
Proteus. Aj kníže, nerad bych tak učinil: to špatná služba pro šlechtice jest, zvlášť proti důvěrnému příteli.
Vévoda. Kde dobré slovo vaše prospěti mu více nemůže, též v ničem víc mu neuškodí vaše sočení. Věc tedy jedna, tak či tak: kdež *ten* jí na vás žádá, jenž jest přítel vám.
Proteus. Vy jste mne zvrátil, kníže. Možno-li to tím, co povím k jeho pohaně,

pak dlouho milovat ho nebude.
Však řeknětež, když takto z Valentina
se její láska vypleje, zda proto
hned milovati bude Thuria?

Thurio. Když její lásku s něho odvinete
(tož, aby nezdrchala se, sic jinak
by neprospěla na nic), snažiti
se musíte, ji na mne navinout:
to staň se, že mne budete tak chválit,
jak tupit cenu Valentinovu.

Vévoda. A Protee, v té věci důvěru
k vám smělou máme; neboť známo nám
po Valentina zprávě, kterak jste
již dávno pevný lásky slíbenec,
a rychlým zvratem nezměníte mysl.
Tím uručením mějte přístup tam,
kde se Silvií volně promluvit;
neb temné, těžké, truchlé myslí jest,
a k vůli tomu, jenž jest přítel váš,
vás ráda uvidí: kdež možno vám
ji sklonit přemluvou, by mladistvého
již Valentina nenáviděla
a milovala mého přítele.

Proteus. Co jen mi možno jest, chci učinit.
Vy, Thurio, však nejste ostrý dost;
lep klad'te, vášně její polapit
žalnými znělkami, jichž rýmy skladné
mít mají náklad služných záslibův.

Vévoda. Tož ano; mohútnosti veliké
jest poesie, nebem zplozená.

Proteus. I rcete, že na oltář její krásy
své slzy, vzdechy, srdce kladete
co obět'. Pište, až vám inkoust vyschne,
a navlažte jej opět slzami;
i strojte některý verš citlivý,
jenž by tu myslí bytnost v jevo dal.
Neb Orpheova loutna mívávala
za struny svazy básníkův: jich zlaté
se tknutí znalo měkčit kamení
a ocel; činilo, že tygří krotlí,
a leviáthanové ohromní⁵⁴⁾
nestihlé opouštěli hlubiny,
by na písčinách vedli tančení.
Po hrůzo-žalných elegiích svých
pod okno komnaty své milky v noci
se spolkem jděte sladko-hudebným;
k jich nástrojům pak pějte dumku kvělnou;
a noci mrtvý úmlk dobře bude
s tou sladko-běžnou tísní souhlasit.
To jediné ji může získati.

Vévoda. Tvé jeví učení, že's miloval.

Thurio. Tu noc tvou radu v skutek uvedu.

A protož, milý Protee, můj vůdce,
tu chvíli v město pojďme, některých
si vybrat, dobře v hudbě cvičených.
Mám znělku, která bude zcela vhod,
to počít podle dobré rady tvé.

Vévoda. Již, páni, do toho.

Proteus. My k službám vašnostem chcem dotud být,
až bude po večeri; nato pak
se usneseme, co jak konati.

Vévoda. Hned do toho: a takž vás propouštím.
Odejdou.

Jednání čtvrté.

Výjev první.

*Les mezi Milánem a Veronou.*⁵⁵⁾

Vstoupí několik psanců.

1. Psanec. Hej stůjte! vidím cestovníka.

2. Psanec. Nic neděste se, třebať bylo jich
i deset, všechny skolte!

Vstoupí Valentin a Spěch.

3. Psanec. *Stůjte, brachu,*
a odhod'te nám, při sobě co máte;
sic *posadíme* vás a vyloupíme.

Spěch. Je po nás, pane. Jsou to lotrové,
před nimiž pocestným všem tolik strachu.

Valentin. Nuž přátelé...

1. Psanec. Nic, brachu: vaši nepřítelé jsme.

2. Psanec. Již ticho! chcem ho vyslyšet.

3. Psanec. Ba ano, chceme, jakož fousy mám;
neb švárný jest to muž.

Valentin. Nuž tedy vězte,
že na zatracení málo statků mám.
Muž jsem já, jemuž neštěstí šlo křížem.
Mé bohatství to chudé šatstvo jest,
z kterého když mne vysvléknete zde,
vše mentinou mi vezmete, co mám.

2. Psanec. Kam vaše cesta?

Valentin. Do Verony.

1. Psanec. A odkud jdete?

Valentin. Z Milána.

3. Psanec. Zda dlouhý jste tam trval čas?

Valentin. As šestnáct měsícův; i déle bych
byl zůstal, kdyby v přič mi nebylo
se postavilo štěstí skřivené.

2. Psanec. Jak! byl jste vyobcován odonud?

Valentin. Ba ano, byl.

2. Psanec. Pro jaký přestupek?

Valentin. Pro onen, jenž mi opakovat trudno.

Já zabil muže, jehož smrtí jest
mi velký žal; však usmrtil jsem jej
po mravu zcela mužném v zápasu,
prost zisku křivého i zrady podlé.

1. Psanec. Aj, nechte želení, když tomu tak.

Však, vyhnán pro tak malý poklesek?

Valentin. Tak jest, a mohl jsem být ještě rád,
že ortel takový.

1. Psanec. Umíte řeči?⁵⁶⁾

Valentin. Mé cesty z mládí byly příčinou,
že se v tom dobře znám, sic často bych
byl ztracen býval.

3. Psanec. Nuž, při lebce holé
tučného mnicha, ježž měl Robin Hood!⁵⁷⁾
ten brach – toť král by pro divoký náš
byl sbor!

1. Psanec. Tak budiž! Hoši, na slovo! – –

Spěch. Aj pane, přidejte se k nim; je to
zlodějstva čestný druh.

Valentin. Mlč, zlosyne!

2. Psanec. Povězte nám, zda máte v ostatek
co před sebou?

Valentin. Nic, nežli osud svůj.

3. Psanec. Pak vězte, šlechtici jsou mezi námi,
jež bujnost nekrocené mladosti
ze spolku řádných lidí pudila.
Já sám z Verony puzen byl, že jsem
chtěl odvést děvku, kteráž dědice
a blízká příbuzná jest vévody.

2. Psanec. Já opět z Mantovy, a pro šlechtice,
ježž ve své vášni do srdce jsem bodl.

1. Psanec. Já pro podobné skrovné přečiny.
Leč k věci! Chyby své zde jmenujem,
by omluvily pustý život náš;
vidouce jednak, že jste švárný muž
i dobré podstaty, pak, jak jste pravil,
též řečí znalý a tak nadaný,
jak v našem řemeslu nám velmi třeba...

2. Psanec. ... Ba nejvíc proto, že jste vyhnanec,
my s vámi vcházíme zde v úmluvu.
Zda chcete naším náčelníkem být?
zda z mušenosti učiniti ctnost,
a jako my živ být v té pustině?

3. Psanec. Co díš? chceš k spolku patřit našemu?
Rci ano, a nám všechněm vůdcem buď.
Chcem tobě věrnost přísahat, chcem být
pod správou tvojí, tebe milovat
co velitele, krále našeho.

1. Psanec. Však umřeš, dvorností tou zhrzeje.

2. Psanec. Žít nemáš, bysi s naším návrhem
se chlubil.

Valentin. Přijímámť já návrh váš
a žítí s vámi chci, s tím výjmutím,
že nebudete chudým pocestným,
ni slabým ženám činit násilí.

3. Psanec. Ne; v ošklivosti máme činění
tak mrzké, ničemné. Již s námi pojď:
my, tebe k naší tlupě dovedouce,
ukážem sebrané ti poklady,
jež, jako my, jsou zcela k vládě tvé.
Odejdou.

Výjev druhý.

Milán. Nádvoří paláce.

Vstoupí Proteus.

Proteus. Již k Valentinu byl jsem klamavý;
a nyní musím stejně křivdivý
být k Thuriu. Pod barvou, jako bych
jej schvaloval, mám přístup, abych s láskou
se tasil vlastní. A však Silvie
jest příliš čacká, věrná, posvátná,
by bezcenné ji svedly dary mé.
Když věrnou oddanost jí přísahám,
tu špičkuje mne šalbou k příteli;
když její kráse vzdávám sliby své,
hned pomýšlet mi káže, kterak jsem
svou zvrátil přísahu, kdež Julii
jsem věrnost zrušil, již jsem miloval.
A přes ty všechny hbité ústípký,
jichž nejmenší by udusila milci
vši naději, přec láska jako psík,
čím více od ní odstrkána jest,
tím roste víc, jí stále lichoťic.
Leč tu jde Thurio. Nuž, pod okno
již její, bychom hudbu večerní
jejímu věnovali poslechu!

Vstoupí Thurio a hudebníci.

Thurio. Jakž, Protee? vy jste sem před námi
se přioplazil?

Proteus. Ba, milý Thurio;
neb víte, že se láska v úsluze,
kde nelze chodit, ráda přioplazí.

Thurio. Tak jest; však doufám, pane, že zde nejste
pro lásku.

Proteus. Jsem to, pane; sice bych
zde nebyl.

Thurio. Ke komu? snad k Silvii?

Proteus. Ba ano, k Silvii – však *pro vás* pouze.

Thurio. Pak vám i dík můj *pro vás*. – Pánové,
již zahrajmež, na chvíli, vesele!

Vstoupí Hospodský a Julie v pozadí; Julie v obleku hochy.

Hospodský. Aj, mladinký můj hoste; mně se zdá, že jste
melákolický: rád bych věděl, proč?

Julie. Ba milý hostiteli, proto že nemohu vesel býti.

Hospodský. Pojďte, chcem vás rozveselit. Dovedu vás, kde
uslyšíte hudbu a kde uvidíte toho pána, po kterém jste se
tázal.

Julie. Leč, uslyším ho *mluvit*?

Hospodský. Ano, uslyšíte.

Julie. *To* hudbou bude!

Hraje hudba.

Hospodský. Poslyšte!

Julie. Jest on mezi nimi?

Hospodský. Ovšem; však ticho, ať je slyšíme!

Zpěv.

Silvie, kdož děvice,

že ji zástup junů slaví?

Věhlas, krásu svěťice

k nebeským svým darům staví

velebná družice.

Dobrá-li, jak spanilá?

S krásou žive lásky kvítí!

Mílek v očka rozmilá

spěchá, slepoty chtě zbýti;

zhojen, v nich již navždy plá.

Silvii buď zpěvů sklad!

V ní všech ctností vzor se tají;

nad smrtelných vznikla řad,

chmurou zem jenž obývají:

květence jí rajských vnaď! ⁵⁸⁾

Hospodský. Co to? vy jste smutnější než prvě?! Co je vám,
brachu? ta muzika vám k chuti nechce!

Julie. Jste na omylu: ten muzikant mně nechce k chuti... ⁵⁹⁾

Hospodský. Proč, dítě zlaté?

Julie. Hraje falešně, tatíku!

Hospodský. Což bere nedobře struny?

Julie. Toť ne; a přec tak falešně, až se i strun mého srdce
dobírá.

Hospodský. Máte bystré ucho.

Julie. Ó kéž bych byl hluchý! dělá mi to těžké srdce.

Hospodský. Vidím, že nemáte zalíbení v muzice.

Julie. Ani za mák, když tak skřípá.

Hospodský. Slyšte jen! jak proměna v té muzice pěkná!

Julie. Ba, *ta proměna* to, co tak špatná.

Hospodský. Vy byste chtěl, aby hráli vždy jen jednu?

Julie. Vždy chtěl bych, aby *jedna* hrála „jen jednu“.

Leč hostiteli, zda Sir Proteus,

o němžto řeč, té slečně často dvoří?

Hospodský. Pravím vám, co mi Lancouch, jeho sluha, pravil:
je do ní zamilován, víc nežli vrub stačí.

Julie. A kde je ten Lancouch?

Hospodský. Šel hledat jeho psa ⁶⁰⁾: má ho zejtra, jak mu pán
poručil, donést jeho slečně darem.

Julie. Ticho! poodstupte: společnost se rozchází. –

Proteus. Strach žádný, Thurio! *Tak* budu mluvím,
že lestný chod můj slavným nazvete.

Thurio. Kde se sejdem?

Proteus. U studny svatého Řehoře.

Thurio. Buďte zdráv!

Odejde Thurio a hudebníci.

Vstoupí Silvie nahoře, u svého okna.

Proteus. Milostná slečno, dobrý večer vám!

Silvie. Můj dík za hudbu vaši, pánové.

Kdo to, jenž mluvil?

Proteus. Slečno, jeden to,

ježž, znajíc jeho čistou srdce věrnost,

dle hlasu byste rychle poznala.

Silvie. Sir Proteus, jak za to mám.

Proteus. Ba, slečno drahá, Proteus, váš sluha.

Silvie. Co vaše vůle jest?

Proteus. Mít vůli vaši. ⁶¹⁾

Silvie. Nuž mějte přání své; tať vůle má:

již hned se klid'te domů na lože!

Poskočný muži, křivo-přísežný,

podvodný, zrádný! zda ti mysliti,

že jsem tak pošetilá, zpozditá,

bych svěsti dala se tvou lichotou,
jenž oklamal's tak mnohou slibem svým?
Zpět tíhni, činit milce náhrady!
Co mne se dotýče, zde přísahám
při této bledé noci královně,
tak daleká jsem splnit žádost tvou,
že pro tvé ošemetné snažení
tě povrhují, ba chuť skroro mám
se sama vyplísnit za ten čas,
ježž mařím, s tebou vedouc rozmluvu.

Proteus. Jáť nezapírám, milko předrahá,
že miloval jsem dívku; je však mrtva.

Julie (stranou). Že nepravda, řeč má by zjevila;
vím jistě, pohřbena že nebyla.

Silvie. Ať třeba byla; a však Valentin,
tvůj přítel, posud žije, kterémuž
já zaslíbena jsem, jak za svědka
jsi toho sám; a ty se nestydíš,
svým dotíráním jemu krivditi?

Proteus. Já slyšel též, že mrtev Valentin.

Silvie. Pak sobě myslíš, mrtvá že též já.
Neb v jeho hrob, ó tím tě bezpečím,
jest pochována také láska má.

Proteus. Ó slečno předrahá, nechť ze země
ji vyhrabu!

Silvie. Jdi k hrobu dívky své,
a její vzkřešuj lásku: nelze-li,
svou lásku v lásce její pochovej.

Julie (stranou). To neslyšel!

Proteus. Když, slečno, tak jste tvrdá srdcem svým,
svůj aspoň obraz přejte lásce mé,
ten, ve vaší jenž visí komnatě:
a k němu budu mluvit, vzdychat, slzet;
neb výtečná když vaše původní
zadána podstata, jsem stínem jen,
i budu stín váš věrně milovat.

Julie (stranou). Ba kdyby původní as podstata
to byla,⁶²⁾ vím, že bys ji oklamal
a učinil z ní stín jen, jak jsem já.

Silvie. Jest hnusno mi, vám pane modlou být;
že k falši vám však dobře přísluší,
se stínům kořiti a obrazům
se klanět klamným: tedy pošlete
si zítra ke mně; chci ho poslati.
A tak již dobrý spánek!

Proteus. Stejný tak,
jak celou noc jej mají bídnicí,
jenž odpravy své zrána čekají.
Odejdou Proteus a Silvie.

Julie. Hospodský! půjdte?

Hospodský. Na mou věru!⁶³⁾ to jsem tvrdě usnul.

Julie. Prosím vás, kde bydlí šlechtic Proteus?

Hospodský. Inu, v mém domě. – I na mou-tě! tuším že skoro
den!

Julie. Však ne; leč nejdelší to byla noc,
již jsem kdy probděl, – nad vše nejtěžší.
Odejdou.

Výjev třetí.

Předešlé místo.

Vstoupí Eglamour.

Eglamour. Tať hodina, kde slečna Silvie
mne dala volat, bych se dověděl,
co její úmysl. Věc veliká
to as, kde žádá mého přispění. –
Slečno, slečno!

Vstoupí Silvie nahoře, u svého okna.

Silvie. Kdo volá?

Eglamour. Služebník i přítel váš,
jenž vašnostiných čeká rozkazův.

Silvie. Tisíckrát dobré jitro, Eglamoure!

Eglamour. Vám rovněž tolik, slečno vznešená.
Jak vašnost uložila, přišel jsem
tak záhy, zvědět, jakou úsluhu
vám bude k libosti, mi uložít.

Silvie. Jsi, Eglamoure, šlechtic (nemysliž,
že lichotím; neb přísahám, že ne!)
udatný, moudrý, jemný, vyspělý.
Ty víš, jak něžnou chovám náklonnost
já k Valentinu, kterýž vyhnán jest;
i jak mne otec nutit chtěl, si vzít
marného Thuria, ježž celá má
si zošklivila duše. Miloval's
ty též, a říkat jsem tě slyšela,
že srdce tvého se kdy netknulo
tak blízko žádné hoře, jako když
tvá dívka, věrná milka, skonala,
nad jejímž hrobem slib jsi učinil
čistého panictví.⁶⁴⁾ Ó Eglamoure,
chci k Valentinovi, to do Mantovy,
kdež, jako slyším, má své bydlení;
a že tam nebezpečno cestovat,
tvé společnosti žádám vážené,
se spoléhajíc na čest, víru tvou.

O hněvu otce nemluv, Eglamoure,
leč na žal pomniž můj, to dívky žal;
na spravedlivost mého útěku,
bych ušla bezbožnému snoubení,
ježž nebe, osud stíhají vždy trestem.
I žádám tebe srdcem, které jest
tak plno strastí, jako v moři písku,
bys jako společník mne provodil;
však nechceš-li, bys tajil tu řeč mou,
bych samotná svůj odchod vážila.

Eglamour. Mně, slečno, velmi vašich strastí žel,
i vašich citů věrně chovaných,⁶⁵⁾
a znaje, že jich základ ctnostný jest,
jsem k tomu zcela volný, s vámi jít,
tak málo dbaje, co mi z toho pojde,
jak velice vám přeji všeho zdaru.
Kdy chcete jít?

Silvie. Jak večer nastane.

Eglamour. A kde vás najdu?

Silvie. V celli bratra Patrika,
kam zámínku si vezmu zpovědi.

Eglamour. Jáť vaší výsosti se dostavím.

Již dobré jitro, slečno spanilá!

Silvie. Též, milý Eglamoure, dobré jitro!
Odejdou.

Výjev čtvrtý.

Předešlé místo.

Vstoupí Lancouch se svým psem.

Lancouch. Když *ten*, co je u člověka ve službě, jemu zahraje
psí kousek – tohle tvrdo louskat: *ten*, kterého jsem od
štěněte vychoval; *ten*, kterého jsem zachránil od utopení,
kdež na jeho tři čtyry slepé bratry a sestry to došlo! Učil
jsem ho, jako když si kdo schvalně řekne: „Tak bych psa
rád měl vyučeného!“ Byl jsem poslán, abych ho odevzdal
co dárek slečně Silvii od mého pána; a sotva že jsem
vkročil do pokoje, kde jedli: tu on mi klusem na její talíř, a
uzme jí stehno od kapouna. Ó, zpropadená věc, když mrcha
pes neví jak se chovat, buď kterákoliv společnost! Přál
bych, já řku, aby, kdo se už dává za psa, opravdu tím byl,
jak říkáváme psem skrz a naskrz. Kdybych nebyl já měl víc
rozumu než on, a jeho dopuštění nebyl vzal na sebe: věru
tuším, že by ho byli za to na šibenici dali; ať nejsem živ, že

by byl za to pykal. Považte si! Tu se mi vplichtí mezi tři čtyry urozené psy pod stůl vévody: nebyl tam, s odpuštěním, ani co by pustil moč, už ho bylo po celém pokoji cítit. „Vyžehňte toho psa!“ praví jeden; „Jaká to mrcha!“ praví jiný; „Práskejte ho ven!“ praví třetí; „Aby na šibenici!“ praví vévoda. Já, který jsem se už dříve s tím zápachem seznámil, jsem věděl, že to Pouchlík; a jdu vám k tomu chlapu, co psy práská. „Příteli,“ já řku, „vy chcete práskat toho psa?“ „Ano, u všech všudy, chci!“ praví on. „To mu děláte tuze křivdu,“ já řku; „já to byl, co to udělal, už víte co.“ A tu on se mnou nedělá mnoho cárů, a práská mne ven z pokoje. Kolik bude as pánů, kteří by tohle udělali pro služebného? Ba můžu já přísahat, že jsem seděl v trlici za jitrnice, které upejznu, sic by ho byli utloukli; stál jsem na pranýři pro husy, které zakous’, sic by mu byli za to odzpívali. Vid’, na to ty už nepomýšlíš! – Ba pamatuju na ten kousek, který s mi udělal, když jsem se od slečny Silvie loučil: ⁶⁶⁾ neporoučel jsem ti vždycky dávat pozor na mne, a dělat jako já? Kdy jsi mne viděl zvedat nohu a močit na sukni urozené paničky? Viděl’s mne kdy provádět takový kousek?

Vstoupí Proteus a Julie.

Proteus. Sebastian tvé jméno? Líbíš se mi: i chci ti službu tudíž uložit.

Julie. Jak ráčíte: co mohu, učiním.

Proteus. Toť doufám. – Což ty, chlape z hampejsu! kde jsi se toulal ty dva celé dni?

Lancouch. Nu pane, odváděl jsem slečně Silvii psa, jak jste mi poručil.

Proteus. A co říká k mému malinkému mazlátku?

Lancouch. Inu říká, že váš pes je mrcha pes; a zkazuje vám, že psovský dík je dobrý dost za takový dárek.

Proteus. Ale přijala přec mého psička?

Lancouch. Ne, věru nepřijala. Tu jsem ho zase přived’ nazpátek.

Proteus. Jak? *toho* jsi jí dával ode mne?

Lancouch. Arci že, pane; tu druhou „veverku“ mi ukradli kluci od kata na trhu; zato jsem jí podával svého vlastního: pes je desetkrát tak bachratý jako ten váš, a tedy větší dar!

Proteus. Jdi; klid’ se! psíka mého vyhledej; sic nikdy víc mi nechod’ na oči! Pryč pravím! Čumíš tu, mne pokoušet? – Chlap, jenž mi dělá hanbu vždy a vždy.

Odchází Lancouch.

Sebastiane, já tě v službu vzal, že jednak hošíka mi potřebí, jenž moudře znal by řídit věci mé; (neb na zbrklého toho mamlasa se nelze spolehnout:) však nadto zvlášť pro tvářnost i pro spůsoblost tvou, jež, neklame-li mne mé tušení, o dobrém svědčí zvedení a zdaru i věrnosti: nuž, známo tobě bud’, že pro to přijímám tě v službu svou.

Jdi hned, a s sebou vezmi tento prsten: a dej ho slečně Silvii. Ó velmi mne milovala ta, jež mi ho dala!

Julie. Vy jste ji nemiloval as, když od sebe pouštíte její dar. Snad mrtva jest?

Proteus. To není: tuším, že jest na živu.

Julie. Ó běda!

Proteus. Aj proč běduješ?

Julie. Mně nelze než ji litovat.

Proteus. A proč bysi ji lítoval?

Julie. Že, jak mám za to, milovala vás tak velmi, jak vy slečnu Silvii. Snít’ ona o tom, který zapomněl na lásku její; a vy fantíte se pro tu, která vaší láskou zhrzí.

Ó žal, že láska tak si na odpor: a promyšlením *tím* jsem zbědoval.

Proteus. Nuž, jen jí prsten dej, a zároveň ten list: – *tamt’* její pokoj. – Řekni slečně, že nebeského žádám obrazu, jež slíbila mi, a to vyřídě spěš domů do mé komnaty, kde mne pak shledáš truchlivým a v samotě.

Odejde.

Julie. Jak mnoho asi žen by konalo poselství takové? Ach ubohý ty Protee! Ty’s lišku v nájem vzal, by byla pastevcem tvých oveček. Ach, bláhová já! nač ho litovat, jenž pohrdá mnou v celém srdci svém? Že on *ji* miluje, mnou pohrdá; že *já* jej miluji, jeť mi ho líto. Ten tady prsten, když se loučil se mnou, jsem jemu darovala v závazek, by v paměti měl dobrou vůli mou: a nyní mám (co posel neblahý!) být o to přimluvcím, co nerada bych obdržela; přinéstí mám to, co ráda bych, by se mi odepřelo; a slavit jeho věrnost, kterou bych radš měla aby byla zlehčena! Jsemť pána milkou, věrně snoubenou, a věrným sluhou být mu nemohu, leč bych se sama klamně zradila. Přec chci mu býti námluvcím; a však tak chladně, jako že, Bůh svědek můj, si přeji, aby nebyl vyslyšen.

Vstoupí Silvie, s družinou.

Aj dívko, dobrý den! Smím uctivě vás žádati, mne odvést tam, kde bych se slečnou Silvii moh’ promluvit?

Silvie. Nuž co byste jí, kdybych *já* to byla?

Julie. Když *vy* to, prosím, slyšte v strpení mé vyřízení, s kterým poslán jsem.

Silvie. A od koho?

Julie. Od mého pána, slečno, – Protea.

Silvie. Ach! posílá vás pro ten jistý obraz?

Julie. Tak, slečno, jest.

Silvie. Jdi, přines, Voršilo, sem obraz můj! *Obraz přinešen.*

To pánu svému jděte odevzdat: vyříd’te mu, že jistá Julie (jíž zapomněl v své mysli měnlivé) by do komnaty jeho hodila se mnohem lépe, nežli *tento* stín.

Julie. Pak račte, slečno, přečíst tento list. – Odpusťte, slečno, nedopatřením jsem list vám dal, jenž nenáleží vám; zde psaní *to* pro vaši milost jest.

Silvie. Dej, ať se *na to* ještě podívám!

Julie. To nelze, milá slečno: odpusťte!

Silvie. Tu si ho měj!

Já pána tvého řádky nechci vidět: vím, že jsou zaříkáním přecpané i plné přísah nově shledaných, jež tak by lehkým zrušil spůsobem, jak tady roztrhují jeho list.

Julie. On, slečno, posílá vám tento prsten.

Silvie. Tím větší jeho potupa, že mi jej posílá; neb jsem ho slychala tisíckrát říkavat, že mu jej dala ⁶⁷⁾ při rozcházení jeho Julie.

Ač prsten klamným prstem znesvětil, prst *můj* tak křivdit nemá Julii.

Julie. Dík její vám!

Silvie. Co pravíš?

Julie. Mé díky, slečno, vám, že přítulnou k ní máte lásku! Dívka ubohá! Můj pán jí činí křivdu velikou.

Silvie. Což ty ji znáš?

Julie. Tak dobře téměř, jako sebe znám. Ó přísahám, že, když jsem na její žal pomýšlel, jsem plakal na stokrát.

Silvie. Toť asi myslí, že ji Proteus již pustil z paměti?

Julie. Ba tuším, myslí; a tať jest její strasti příčina.

Silvie. Zda není dosti krásná?

Julie. Ó slečno, *byla* krásnější, než *jest*.

Když sobě myslila, že velice jí pán můj miluje, tuť bývala dle mého soudu krásná jako vy; co zrcadla však svého nehledí a nátvářku co odhodila svou,⁶⁸⁾ jenž chrání před sluncem: vzduch umořil jí růže na tvářích, a uštípal jí s obličejem barvu lilie, že nyní zčernala tak jako já.

Silvie. Jak byla vzrostlá?

Julie. As tak v mé míře. Neboť o letnicích, kde na odív jsme hráli v zábavu, mne k tomu měli naši synkové, bych na sebe vzal ženskou úlohu: i byl jsem strojen v šaty Julie, jež mi, jak všichni lidé soudili, tak dobře padly, jako kdyby byl ten oblek pro mne býval udělán; a protož vím, že má as výšku mou. Já tenkrát na dobro ji rozplakal; neb žalostivou hrál jsem úlohu: to, slečno, „Ariadne“ byla, v strážni pro křivé přísahání Thesea i jeho útěk nespravedlivý; což svými slzami jsem hrál tak živě, že slečna ubohá, tím projata, přehořce plakala; a umřítí chci na to, jestliže v svém myšlení jsem nepocítil celý její žal.

Silvie. Musí ti, něžný hochu, vděčna být. – Ach dívka ubohá! bez útěchy a opuštěná! – Jest mi samé k pláči, když na tvou pomníš řeč. Zde jinochu, zde máš můj měšec: to ti daruji ve jménu dívky, že ji miluješ. Buď zdrav!

Odchází Silvie.

Julie. Poznáte-li kdy, dík za to vzdá. – To čacká dívka, jemná, spanilá. Jak doufám, chladný bude výsledek pro „mého pána“, když tak velikou má ona úctu k lásce „paní mé“. Ach, jak ta láska s sebou sama hrává! Zde její obraz. Nechť se podívám! Mám za to, kdybych měla vystrojenou tak hlavu, že by ten můj obličej byl, jako její, plný lahody; a přec jí malíř trochu lichočil, ač nelichočil-li si sama příliš. Má vlasy hnědé, mé jsou zcela rusé: když jeho lásce v *tom* jen rozdíl jest, chci vlásenku si zjednat barvy *té*.⁶⁹⁾ Má oči sivé jako sklo, já též: však čelo nízké má, já vysoké.

Co by to bylo, čehož na ní tak si všímá, co bych neprokázala též já všímání hodným, kdyby láska, to děcko, slepým bůžkem nebyla? Pojď, „stíne“: vezmiž na sebe ten stín,⁷⁰⁾ neb tvůj to sok. Ó tvare bez citu! máš být uctěn, líbán, milován i veleben; a kdyby v modlářství tom bylo smyslu, *moje* podstata na místě tvém by měla sochou být! Chci vlídná k tobě být, tvé paní k vůli, jak byla ona ke mně; jinak bych ti byla již, jak Joviš nade mnou, tvé vyškřábala oči bezhledé, bych, „pána“ lásku k tobě zničila.
Odejde.

Jednání páté.

Výjev první.

Opět Milán. Opatství.

Vstoupí Eglamour.

Eglamour. Již slunce zlatí blankyt v západu, a nyní as ta jistá hodina, kde v pokojíku bratra Patrika se měla se mnou sejít Silvie. Však neobmešká; neboť milovníci svou dobu neporuší, leda tím, že oni před časem se dostaví: tak velmi bádají svou chvátavost.

Vstupuje Silvie.

Hle, tady vchází. – Šťastný večer, slečno!

Silvie. Dejž Pán Bůh! Pojďtež, milý Eglamoure, pryč brankou zadní ve zdi kláštera! Mám strach, že zvědové mne stíhají.

Eglamour. Nač strach? les odtud jest tři sotva míle: tam dojdeme-li, bezpečná již chvíle.

Odejdou.

Výjev druhý.

Opět Milán. Pokoj v paláci Vévodově.

Vstoupí Thurio, Proteus a Julie.

Thurio. Nuž, Protee, co říká Silvie k mým námluvám?

Proteus. Ó pane, shledávám, že ona mírnější, než byla dřív; přec vytýká cos vaší osobě.

Thurio. A což? že příliš dlouhou nohu mám?

Proteus. Toť ne; – že příliš hubenou.

Thurio. Nu vezmu botu: budeť okrouhlejší.

Julie (stranou). Nedát se láska k tomu bádati, co se jí oškliví.⁷¹⁾

Thurio. Co říká tváři mé?

Proteus. Nu říká, že je pěkně bělavá.

Thurio. To lže ta šelma; tvář má černá jest.

Proteus. Jsouť perly pěkně *bílé*; přísloví pak staré praví: „Muži černaví jsou *perly* v očích dívek spanilých.“

Julie (stranou). Ba perly, jaké dívkám oči kazí;⁷²⁾ radš oko zamhouřit, než na ně hledět.

Thurio. Jak se jí líbí hovor můj?

Proteus. Zle, když o válce mluvíte.

Thurio. Leč dobře, když mluvím o lásce a pokojí?

Julie (stranou). Však lépe věru, když si dáte pokoj.

Thurio. Co říká statečnosti mé?

Proteus. Ó pane! o té nepochybuje.

Julie (stranou). I nemusí, když *ví*, že sketou jest.

Thurio. Co říká o mém zrození?

Proteus. Nu že jste dobře urozen.

Julie (*stranou*). Ba, od šlechtice odrozen na blázna!

Thurio. Zda povážila statky mé?

Proteus. Ó ano, až jí líto jich.

Thurio. A proč?

Julie (*stranou*). Že vlastníkem jich oslík takový.

Proteus. Že – pronajaty jsou.

Julie. Zde vévoda!

Vévoda. Nuž, kterak, Protee? Jakž, Thurio?

Kdo Eglamoura posléz viděl z vás?

Thurio. Já ne.

Proteus. Já také ne.

Vévoda. Zda viděli jste dceru mou?

Proteus. To rovněž ne.

Vévoda. Ha, prchla k chámu Valentinovi,

a jejím průvodcem jest Eglamour.

Tak jest; neb bratr Lorenc potkal oba, když lesem nábožnou svou konal pouť.

Jej dobře poznal; na ni pak též hádal!

Však nebyl jist; neb krytou měla tvář.

Těž vzala záminku si k zpovědi

ten večer v celli bratra Patrika,

kdež nebyla. Ty k pravdě podobnosti

jsou na důkaz, že prchla odtud pryč.

I žádám protož, nechte rozmluvy,

leč tudíž na koně! i sejdem se,

kdež u oupatí hory stoupá stráň,

co vede k Mantově: tam prchnuli.

Již rychle, za mnou, milí pánové.

Odejde.

Thurio. Tu hled' me na to děvče zdráhavé,

od štěstí prchá, ježto za ní chodí!

Jdu spolu, více ze msty k Eglamouru,

než z lásky k nešetné Silvii.

Odejde.

Proteus. A já jdu též, víc láskou k Silvii,

než záštím k Eglamouru, jenž jde s ní.

Odejde.

Julie. A já jdu též, víc, bych tu lásku překazila,

než záštím k Silvii, jež láskou ukvapila.

Odejde.

Výjev třetí.

Les.

Vstoupí Silvie a psanci.

1. Psanec. Jen pojd'te, pojd'te: *upokojte se*;
musíme dověsti vás k náčelníku.

Silvie. Ó tisíc strastí větších, než ta jedna,
mne učilo, to snášet s *pokojem*!

2. Psanec. Nuž, odved'te ji pryč!

1. Psanec. A kde jest panáček ten, co byl s ní?

3. Psanec. Jsa rychlo-nohý, se nám vysmekl;

však Mojses a Valerius jdou za ním.

Ty k lesa straně západní jdi s ní,

kde vůdce náš. My stíhat budem sběha:

houšť obsazena; uprchnout mu nelze.

1. Psanec. Nuž pojd'te: dovedu vás ve skrýš k vůdci.

Nic nebojte se; čestnou mysl má,

a k ženě neslušně se nechová.

Silvie. To, Valentine, snáším pro tebe.

Odejdou.

Výjev čtvrtý.

Vstoupí Valentin.

Valentin. Jak zvykem kojí mrav se v člověku!

Tu stinnou poušť, les neobývaný⁷³⁾

líp snáším, nežli města květoucí

a zalidněná. Tadyť mohu sám,

kdež nikdo nevidí mne, sedati

a ku slavíka květným nápěvům

své ladit strasti, zapěti svůj žal.

Ty, jež jsi přebývala v prsou mých,

ó nedejž, by byl dům tak dlouho zpustlý,

by stavba nespádla co ssutina,

památky nezůstavic, čím kdy byla.

Tvá přítomnost mně pozveď, Silvie!

Ó nymfo milá, svého ukojíš

pastýře ztraceného! – – Ký to hluk,

a jaký houkavý to povyk dnes!

Toť moji hoši, kteří z vůle své

si činí zákon: poutník některý

to ubohý, ježž lovem stíhají.

Oniť mne milují; přec mám co dělat,

bych od hrubých je zdržel výstupkův.

Zpět Valentine stup: kdož to tu je?

Ustoupí stranou.

Vcházejí Proteus, Silvie a Julie.

Proteus. Tu službu, slečno, prokázal jsem vám

(ač málo dbáte skutkův sluhy svého),

že, život nasadiv, jsem vybavil

vás od toho, jenž činit násilí

chtěl vaší cti a lásce.⁷⁴⁾ Popřejte

mi, mzdou, libého hledu jediného;

menšího daru žádat nemohu,

vy věru mñ již nemůžete dát.

Valentin (*v úkrytu*). Jak podobá se snu, co vidím, slyším!

Přej, lásko, chvíli tiše strpěti.

Silvie. Ó kterak bídna, nešťastná jsem já!

Proteus. Dřív, než jsem, slečno, přišel, nešťastná

jste byla; příchodem svým opět jsem

vás šťastnou učinil.

Silvie. Svým přístupem

jsi nejvyš nešťastnou mne učinil.

Julie (*stranou*). Mne zároveň, když přistoupil ti blíže.

Silvie. Lev kdyby mne byl chopil hladový,

radš na snídání šelmě byla bych,

než že mne spasil klamný Proteus.

Sud' nebe o mé k Valentinu lásce,

jehožto život tak mi drahý jest,

jak duše má: a v *stejně* plně míře

(nad nižto nelze více) v zášti mám

klamného Protea, jenž zrušil slib.

A proto jdi, a na mne netlač víc.

Proteus. Ký nebezpečný čin, byť smrti nejbliž,

bych nevážil pro jeden nežný hled?

Ó, kletba lásky stále dokázána,

že žena nemiluje, milována.

Silvie. Ba, Proteus že nemiluje *tam*,

kdež milován. Čti v srdci Julie,

již nejdřív jsi a nejlíp miloval;

pro kteréž drahou vůli roztínal

jsi tehda v tisíc přísah věrnost svou;

vše přísahy se v krivopřísežnost

tím odrodily, že mne miluješ.

Již nemáš nyní věrnosti, leč dvojí,

což daleko jest horší, nežli žádnou;

neb lépe, žádnou věrnost nežli množnou,

kde vždy, krom jedné, příliš mnoho jest.

K věrnému příteli jsi líčenec!

Proteus. Kdo v lásce šetrný je k příteli?

Silvie. Svět všečen, vyjímajíc Protea.

Proteus. Nuž, duch-li jemný pohnutlivých slov

vás na mírnější smysl nesmění,

chci snoubit vás co vojín, pleknem zbraně,

a na vzdory vši lásky podstatě

vás kochat – násilím.

Silvie. Ó nebesa!

Proteus. Však donutím tě, vzdát se vůli mé!

Valentin (*přistoupě*). Chraň, zbrojce, drzího a hrubého se dotknutí; zlych mravův příteli!

Proteus. Valentin!?

Valentin. Ty všední příteli, jenž věrnosti a lásky prost (neb tak jest přítel nyní!) ty muži zrádní! ty jsi oklamal mé naděje: nic, mimo oko mé, by nebylo mne svedlo k víře té. Již nesmím říci: „Živ mi přítel jest;“ ty bys mne ve lži stíhal. Na koho teď spohehnout se, když, co „pravá ruka“, své vlastní hrudi věrnost poruší? Ó truchlivý jsem z toho, Protee, že nikdy víc ti věřit nemohu, a svět že cizí jest mi pro tebe. Nejhlubší rána, která soukromý nám stíhá život! Čase zlořečený! nad nepřátele přítel porušený!

Proteus. Jsem studem zkormoucen, i vinou svou. – Odpusť mi, Valentine! Jestliže žal v srdci postačná jest výplata za ublížení, zde jí podávám: – tak upřímný jest *žel* můj, jako kdy byl prohřešek.

Valentin. Ó pak jsem zaplacen, a znovu si tě beru k poctivým. Kdo *litost* se nedá ukojit, tenť ani pro nebe ni pro zem není; neb oběma jest v želu ukojení: by láska má se přímou osvědčila, měj všechno, co mi Silvie kdy byla! ⁷⁵⁾

Julie. Ó běda mně!
Poomdlévá.

Proteus. Hle, co jest hochu!

Valentin. Aj hochu! chlapče! Nuž pak, co ti jest? Prohlídni; promluv!

Julie. Pane laskavý!
Můj pán mi kázal, slečně Silvii zde prsten odevzdat, což posavád mým promeškáním se však nestalo.

Proteus. Kde, hochu, prsten máš?

Julie. Zde: ten to jest.
Podává prsten.

Proteus. Aj ukaž! Ha! to onen prsten jest, jež jsem dal Julii!

Julie. Ach odpusťte, já jsem se, pane, zmýlil; tuhle ten jest prsten, co jste poslal Silvii.
Ukazuje mu prsten jiný.

Proteus. Leč jak jsi přišel k *tomu* prstenu? Ten při rozchodu dal jsem Julii.

Julie. A dala mi jej sama Julie: i přinesla jej – sama Julie.

Proteus. Jakž? Julie!!

Julie. Zde na ni pohleď, která záměrem všech přísah byla tvých, a hluboko je uchovala ve své utrobě: jak často jsi svou křivou přísahou jí kořen rozštěpil! Ó Protee! necht' zapýří tě tento oblek můj: ty zardi se, že na sebe jsem vzala tak nepřistojný šat, ač jestliže jest zarditi se v lásky převleku. Mrav kálen miň, kdy žena promění svůj *povrch*, nežli muž své *smýšlení*.

Proteus. „Než muž své smýšlení“, ba pravda jest! Ó nebe! kdyby muž byl stálý jen, jak výborný by byl; ta jedna vada jej plní chybami, jsouc příčinou,

že pádí ve vše hříchy: nestrvání, než počíná, již klesá v odpadání. Co v tváři Silvie, jež více směrným bych nezřel při Julii, okem věrným?

Valentin. Již pojd'te dát mi oba rukou svých. Necht' blaze sloučím svazek štěstím skvělý: žel přátel dvou, by dlouho v zášti dleli.

Proteus. Svědč nebe, že mé přání splněno!

Julie. I *moje* – též!

Vejdou psanci s Vévodou a Thuriem.

Psanci. Aj dobrý lov! to dobrý, dobrý lov!

Valentin. Ustaňte, pravím: pán můj, vévoda! – Jeť vaše milost muži vítaná – jenž v nemilosti, vyhnán, – Valentinu.

Vévoda. Jakž, Valentin?

Thurio. Tamť Silvie; a Silvie jest má.

Valentin. Zpět, Thurio; sic objímej svou smrt!

Neucházej v meze mého rozhněvu:

„svou“ nezvi Silvii; *to* ještě jednou, a již Milána více neshledáš. ⁷⁶⁾

Zde stojí: odvaž se jen dotknutím!

Vzdor tobě, nadchneš-li jen milku mou!

Thurio. Já, Valentine, o ni nedbám, *já!*

Mám za blázna, kdo dává tělo své v šanc pro dívku, když ta ho nemiluje: již nechci jí, a protož ona tvá.

Vévoda. Tím více odrodilý, podlý jsi, když pro ni tolik vážil's obratů, a nyní od ní pouštíš v příčině, jež tak jest chatrná. – Nuž dokládám se cti svých předkův, statnost velebím tvou, Valentine; tenť pak smysl můj, že's lásky císařovny důstojen.

Věz, všechnu předešlou že nevoli zde zapomínám, všechn hradím hněv, a zas tě do otciny volám zpět.

Již právem ⁷⁷⁾ nové důstojenství mějž pro zásluhu svou nepřekonanou, již tímto dotvrzuji: – Valentine, ty šlechtic dobrého jsi zrození: měj, jak's ji zasloužil, svou Silvii!

Valentin. Dík milosti! jsem šťasten darem tím. Již dcery vaší jménem, žádám vás za jednu přízeň, o niž poprosím.

Vévoda. Měj přízeň, v čemkoliv to, jménem *svým*.

Valentin. Ti vyhnanci, s kterými živ jsem byl, jsou čestných ducha darův mužové: ó promiňtež jim, co zde spáchali, a přejte, z klatby zpět je povolat. Již jinačí a spůsobilí jsou; a, plní dobré vůle, k velikým se hodí věcem, kníže vznešený.

Vévoda. Ty zvítězil's: jim milost, tobě též!

Jich dary znaje, dejž jim určení.

Již pojd'me; uzavřen buď všechn spor vzácnými hody, slávou, veselím.

Valentin. A v jisto troufám, cestou v hovoru že vaši milost pohnem k úsměchu. Co, kníže, dite k tomu panoši?

Vévoda. Že v hochu líbeznost: hle on se pýří!

Valentin. Však ujištění dávám, kníže můj, že líbeznosti víc v něm nežli hochu.

Vévoda. Co tím chceš říci?

Valentin. Když ráčíte, vše po cestě vám povím, že divit budete se příběhu. – Pojd', Protee, ať slyšíš z pokuty povídku o své lásce odkryté: ⁷⁸⁾ pak *náš* den sňatku budiž také *váš*;

hod jeden, jeden dům, všech jedno blaho!
Odejdou.

Připomenutí.

Vykladatelé snažili se vyhledati pramene, jenž básníku při sepsání dramatu „The Two Gentlemen of Verona“ sloužil jako základ. Určitého pramene *jediného*, jako při jiných, zde nalézt nelze; i jest veliká ku pravdě podobnost, že Shakespeare nepoužil pouze *jedné* novelly, ale z toho, co zde onde látky shledal, dramatický utvořil celek, jako při některých ze svých děl pozdějších. Má se za to, že ku vykreslení osoby Valentina, zejména ve výjevu s vyhnanci, básník shledal některých náčrtků v románů „Arkadia“ od Filipa Sidney-e (kolující před 1588 v rukopise), kde Pyrokles v kn. I. část. 6. se propůjčuje za vůdce Helótů proti Lacedaemonu. A však shoda tak nepatrná a takové povšechnosti jest, že neviděti, proč by Shakespeare sám té situace nebyl mohl smysliti. – Větší styčnost mají „Šlechticové Veronští“ s proslulým Kastilským románem pastýřským „La Diana“, jež sepsal portugalský voják a básník Jorge de Montemayór (1545), použiv při tom nepochybně italské novelly „Dvojčata“ od biskupa Bandella (nar. 1480). Poměr Julie ku Proteovi shoduje se velice s epizodou rytíře Don-Felixe a šlechtické dívky Felismeny: ta – nesklonná s počátku, nato ale Felixovi, z domova k cizímu dvoru odeslanému, láskou zahoříc – rovněž se vydává „na putování“ jízdou v přestroji panoše (později v obleku pastýřském), kde poznavši náklonnost nevěrného milovníka k jiné dívce, u něho ve službu vstoupí jakož poslíček pode jménem Valerio. Také Celia jest Shakespearova Silvie. To vše činí však toliko *částku* podobnosti veselohry s románem Jiř. Montemayóra, jenž, mimo jiné, na př. konečný osud Celiin naprosto jinak líčí, než Shakespeare učinil při Silvii. (Jméno „Celia“ zvolil Shakespeare v „As you like it“; vedle které jest zase „Rosalinda“ v převleku hochy. 1, 3; 2, 4; 3, 2. atd.) Podobnost, a však rovněž toliko *částecnou*, shledati lze též při Lucettě a služce Rosině, zejména v příčině podaného psaní, i jinde. Že Montemayórovo dílo v úplném anglickém překladě Barthol. Yonga teprva 1598 tiskem vyšlo, a sepsání „Šlechticů Veronských“ do mnohem dřívější doby padá (připomíná ji Fr. Meres ve své „Palladis tamia, Wit's treasury Lond. 1598“ již co sepsanou), soudí někteří, že „Diana“ musela Shakespearovi známa býti v rukopise anglického překladu (asi 1582 či 1583), jiní, že se nevidí příčina, proč by Shakespeare nebyl mohl znáti též jiných jazykův mimo anglický. – Zdali starší, a však ztracené anglické dráma „Felix and Philomena“ od neznámého skladatele – provozováno 1584 u přítomnosti královského dvora a stejnou látku majíc – našemu

básníku známo bylo, nedá se na jisto říci; jako též roku zevrub udati nelze, kdy Shakespeare veselohru sepsal. Malone ji klade, ne bezdůvodně, na rok 1591 (Ulrici na 1591-93): později od básníka jistě sepsána nebyla, ač ne-li dříve; neboť podobá se, že to bylo jedno z jeho *prvních*, ne-li nejprvnější dílo, alespoň první veselohra (ku kteréž později nepřiložil zlepšující ruky, jako k některým jiným). Svědčí k tomu mnohé důvody vnitřní: lehká hry skladnost a snadný postup, povahy více v nástinu dané, sloh i vůbec převaha lyrické libomluvnosti ve verši – ačkoli, jak J. V. Benda dí, básníkovi zde „nešlo o vytknutí vznešených zásad, o provedení velikých přísných charakterův, nébrž o lehýnkou hru něžných citův, jejížto uzel tak snadno se měl rozvazovati jako byl zavázán.“ Značné jsou zde ostatně dle tehdejšího vkusu hledané zhusta vtipy, pak četné hříčky se slovy, jichž básník zrovna nakopil a pro kteréž náleží přeložení k nejobtížnějším. Jest to zvláště v řečích dvou sluhův, – oněch dvou „ideálů všech zahalečných obejdů“, jakým podobných bývá ve skutečnosti, a kterýchž věrně vykreslení ukazuje na povahu času (kde nebylo potřebí ohledů ve věcech, jichžto snášení nevidí se naší protřelé době snadným). – Leč i v té práci z básníkovy věku mladistvého ukazuje se v přemnohých scénách (poetickou krásou, hlubokostí pravdy a citu) již veliký tvůrce mohutných plodův pozdějších. Hojno zde míst na průkaz toho jest, jakož Juliina samomluva 1, 2; Valentin a Proteus 2, 4; 2, 6 a 3, 1; pak konec 3. jednání; Julie, pak Silvie a Proteus 4, 2; Proteus a Julie 4, 4; nade vše milokrásná rozmluva Julie se Silvií 4, 4; samomluvení Valentinovo 5, 4 a jiné. – Nelze tajiti, že zde viděti jako v zárodku již některé tahy ke dramatu „Romeo a Julie“, u př. samomluvu vyobcovaného Valentina 2, 2: „A proč ne spíše smrt“ a nárek vyhoštěného Romea 3, 3; žádost Silviina o přispění Eglamourovo 4, 3 a 5, 1 a Juliina o pomoc mnicha Lorenza 4, 1; žádost Juliina o radu služky Lucetty 2, 7, a Juliina o radu kojné 3, 5 atd. – Že Julie v „Šlechticích Veronských“ a Viola ve „Večeru tříkrálovém“ mnohou podobu mají, u př. službou a poselstvím v převleku panošském, až i na jméno „Sebastian“, toho příčiny hledati jest ve vzdálenějším společném prameni Bandellových „Dvojčat“. – „Šlechticové Veronští“ byli záhy provozováni: v nich již viděti Shakespearovu znalost pořádání scenického; a mnohé místo vysvětliti se dá toliko přímým divadelním poukázek, jež v rukopise udati, básníkovi se nevidělo. Za tou příčinou nepodobá se na př. výčitek „chvatnosti“ v posledním jednání býti důvodným; sluší vzíti na zřetel, že básník mnoho zůstavil obratnému vyplňování

scenických přestávek od herců, jakož na př. u přechodu Protea k želení, omdlévání a procitnutí Julie 5, 4 (podobně v „As you like it“ 4, 3) atd. – Věc, že Shakespeare spojuje Milán a Verónu plavbou, náleží k těm, o kterých jsem při „Koriolanu“ připomenul výrok polského překladatele Shakespeara, arcibiskupa Hołoviňského. – Tiskem vyšli „Šlechtici Veronští“ sedm let po smrti básníkově, podle rukopisu, jak Delius dí, „nezcela správného a sotva kdy *prohlídnutého*“, totiž 1623 ve foliovém vydání, kde v prvním oddílu, t. j. v pořadí veseloher, druhé místo zaujímají. – Provozování byli na Pražském divadle českém 30. dubna 1863, ovšem ne s tím úspěchem jako jiná dramata Shakespeareova; viz Hlas 1863 č. 121, Národní Listy č. 102, Lumír č. 19.

Poznamenání.

Str. 1. ¹⁾ Hříčka se slovy *home* a *homely*.

Jako angl. *homely*, značí též naše *domácí*, co jest sprostší („domácí šat, strava“) a co jest nevyhlazené („oprava jen domácí“).

Str. 2. ²⁾ Někteří vykládají, že básník zde míní „Španělské boty čili skorně“ t. j. nástroj při tortuře na nohy dávaný, aby se na někom vymučilo přiznání (zde Proteovo přiznání, koho miluje). Jiní za to mají, jako u př. Steevens, že to „boty, z pokuty při obžínkách komu obouvané“, tedy: „nedělej si ze mne šašků.“ Smysl Proteových slov tak i onak jest: „Nesužuj mne“; načež Valentin opět slovní hříčkou dí: „Nechci tě sužovat; neboť vidím, že ti to není vhod, a pak že tě to bez toho dosti tlačí.“

Str. 2. ³⁾ Hra se slovem *circumstance*, jež bere Proteus ve smyslu „dle tvého rozvažování, rozkládání“, a Valentin nato ve smyslu „dle stavu čili spořádání tvé mysli“.

Str. 3. ⁴⁾ Některá vydání mají „*to Milan*“; jiná „*at Milan*“ (v Miláně).

Str. 3. ⁵⁾ Delius klade po *lose my time* puntík; tuším že lépe klásti čárku (jako jest ve vydání dle textu, jak jej upravil Johnson, Steevens, Reed a Malone), tak že *war* a *nato set* dají se rozuměti co infinitivy, od předešlého *made* rovněž jako *neglect* řízené; načež se pak *made* (wit with musing weak) k sesílení opakuje.

Str. 4. ⁶⁾ V původním jest nesnadná, během řeči dále vedená hříčka se slovy *ship* = „koráb“, a *sheep* = „ovce, hlupák; tupec“. Vložil jsem hříčku v assonanci *bere* a *beran*, kteréž poslední ovšem zůstati muselo ve spojitosti celé rozmluvy, od některých pohodlně vynechávané.

Str. 4. ⁷⁾ T. j. „když co beran náležím pánu, náležejí mu také mé *rohý*“; v čemž narážka na rohatého manžela.

Str. 4. ⁸⁾ Hříčka zde „*lost mutton*“ = „ztracený skopec“, a „*laced mutton*“ = původně „upravená skopovina“, pak též „šňořená, šněrovaná zhýralka, korotvička“. Mám za to, že k smyslu přiléhají naše assonance *sklíčený* (zde totiž ztracením se), a *líčený* („vyfintěný“ a „v podstatě jinaký“, srov. též *líčka* = léčka); jakož i v naší *beruše* uložen dvojí mysl. – Podobně jsou dále nesnadné hříčky se slovy dvojsmyslnými jako *stick* = „zapíchnouti“; *pound* = jednou „ohrada pro ovce“ a pak zase „libra sterlingu“; *pinfold* = „ovčí stavadlo“ a pak *pin* = „ohrazení, zabavení či zábava, zatknutí“; *fold* = „rouhovati“ a „násobiti“, *threefold* = „trojnásobný“. – Jedna však z nejobtížnějších hříček jest, kde se mluví o „kývání hlavou“. Na Proteovu otázku, co Julie ku poslanému psaní řekla, zakývne Spěch hlavou, což bere Proteus za znamení, že Julie podobně zakývla čili přisvědčila; však když se ho pak Proteus ptá, zdali „hlavou kývala“ (*nod*), odpoví Spěch „*I*“, klada v to dvojí smysl, a sice předně *I* ve významu „já“ (totiž „já kýval“), a podruhé čtením toho na místě *ay* = „ano“ (jako by šaškoval „ano, ona kývala“); ze slov pak *nod* a *I* složí Proteus přezdívku Spěchovi *noddy* = „hlupák, tupo-hlavec“. Snažil jsem se co možná to podati srovnale s původním, i domnívám se, že jest nadto dodavek v dolejší dvojité hříčce „*drobných dobráků*“ vedle podobně znějících slov „*podrobně* dokázal jak jste *dobrý*“, čímž dána *jednotná* originálu hříčka *testify* = dokázati, a *testern*, časoslovo žertovně odvozené od substantiva *teston* (čili *testern*, *testril*) = drobný peníz z doby Jindřicha VIII. v ceně 12, později 6 penížků (pence).

Str. 6. ⁹⁾ Starý oprávec Payne-Collierův po *from her* vkládá *better*, Spěchovu řeč (až do „jako ocel“) maje zároveň změněnou na čtyry rozvlečené rýmované verše. Běžné však čtení vidí se mi zde býti lepší.

Str. 6. ¹⁰⁾ Přísloví dí: „Neutopí se, komu souzena šibenice.“ Podobnou narážku pronáší Gonzalo v „Bouři“ 1, 1.

Str. 7. ¹¹⁾ Eglamour zde není osoba pod týmž jménem ve hře přicházející, nébrž jiná, která snad vůbec jest totožná s vlaským *Inamorato*. Eglamour byl též hrdina staroanglického po něm nazvaného románu, a ve starých rytířských pohádkách se toho jména zhusta užívalo.

Str. 7. ¹²⁾ Oprávec Collierův má „*thus* a *loving gentelman*“; jednotný počet *gentleman*, vztahující se pouze na Protea, jest podle celého spojení zajisté lepší, než množný *gentlemen* v jiných vydáních.

Str. 9. ¹³⁾ Hříčka se slovem *lie* daná našim dvojím *leží* a *lež*, dala se v českém

překladě nadto sesílití třetím *náleží* (v originálu *concerns*). - K dalšímu pořadí hříček budiž připomenuto následující. Slovo *set* béře Lucetta ve smyslu „skládati hudbu“, Julie ve smyslu „klásti čili počítati něco mezi věci ceny malé, ceny lehké“. Z toho se vede postupem hříčka se slovem „*lehký*“ v oblíbené tehdejší taneční písni lidu „*Light o' love*“ (kde *light* značí „*lehký*“ a „*světlo*“) a se slovem tomu v opak kladeným „*těžký* za příčinou *přítěžku*“ totiž na konci strofy se opakujícího (refrain); slovo *přítěžek* pak bráno dvojsmyslně jako při slově *heavier* na podobném místě v dramatu „*Mnoho povyku*“ 3, 4 v řeči Markéty, která zde rovněž na onu píseň naráží. - Dále „*nemohu tak vysoko*“: totiž zpívat; a „*nemohu si tak vysoko myslit*“, totiž až na Protea. - Při slovech „*Nuž? Ty miloušku*“ jeví Julie hněv, čímž se vysvětluje následující „*tón*“ ve dvojím smyslu, „*tón při zpěvu*“ a „*tón při nakládání s někým*“. - Podobně *drsný* *tón*, totiž ve zpěvu a v zacházení s kým; „*snížit se*“ dále více těch stejnozvukných slov, od hudby na povahu myslí přenešených.

Str. 11. ¹⁴⁾ „*Tlachot*“, Proteovo vyznání lásky v dopise.

Str. 11. ¹⁵⁾ Dle oprávně Collierova je zde rým: *but she would be pleas'd better* (k následujícímu *letter*), což se k odchodu Lucetty dobře hodí. - Hned nato „*tím*“ vztahuje se na *psaní*; smysl jest: „*Nelze mi na to psaní se zlobit.*“

Str. 13. ¹⁶⁾ Naše *kuji* se zde slovem i smyslem úplně shoduje s anglickým *hammering*, jakož podobně v „*Richardu II.*“ 5, 5.

Str. 13. ¹⁷⁾ Shakespeare užívá sice často slova *royal* ve smyslu „*vznešený, okázalý, slavný*“ (což někdy, slovně bráno, podobá se býti opakováním, jako u př. *royal king* = „*královský král*“ „*Richard II.*“ 2, 1; 3, 1; - „*I. Jindřich VI.*“ 5, 3). Zde však netřeba zvláštního obcházení vykladačů, ješto se na tom místě dobře dá spojití „*císařský a královský*“.

Str. 17. ¹⁸⁾ Nesnadná hříčka se slovy „*my gloves are on*“ = „*mé rukavičky jsou na ruce*“ a v druhém řádku „*for this is but one*“ = „*neb je to jen jedna*“ dala by se též takto dáti: „*Mé rukavičky jsou na mé osobě. Tuť bude vaše; neb to jedna o sobě.*“

Str. 18. ¹⁹⁾ Okolo Všechn-Svatých chodívají v některých krajinách Anglických, zejména v Straffordshiru, žebráci po vesnicích, prosíce o tak zvané „*dušičky*“ (*soul-cakes* = koláče „*k Dušičkám*“ pečené) zpěvy úpěnlivými = „*souler's songs*“ (*puling* or *singing small*. Bailey's Dictionary). Tollet zastává, že Shakespeare zde na ten zvyk naráží;

Johnson pak, a s ním Delius, za to má, že se zde míní jen obecně nářek žebráků při nastávající sychravosti podzimku. Soudím, že Tolletově výkladu lze dáti přednost, při čemž poukázati jest na podobné pečivo u nás: „*svaté kosti*“, na den Všechn Svatých, a „*dušičky*“ tvaru od „*svatých kostí*“ rozdílného na den Dušiček.

Str. 18. ²⁰⁾ Hříčka se slovem *mimo* zakládá se na tom, že se ho (jako anglického *without*) užívá v rozličném smyslu. Spěch: „*Všechno to znát je vně vás.*“ Valentin: „*Všechno to znají lidé kromě mne?*“ Spěch: „*Mimo vás, čili vás vyjímajíc, nikdo by tak prosté myslí nebyl.*“ (Podobně v „*As you like it*“ 3, 2. ve slovech Rosalindy: „*the feet ... without the verse etc.*“)

Str. 18. ²¹⁾ Hříčka se slovem *favour* = „*přízeň*“, pak „*tvář, tvářnost*“ znamenajícím, dala se tím dáti, že i s naším *blaho-tvarný* spojití lze rozličný, zde k originálu dobře přiléhající smysl. (Viz rozmanité významy našich *tvar, tvář, tvarný, tvárný*.) Dále pak naše *líčený a sličný* připustilo jinou hříčku nadto dodanou, která se k místu hodí.

Str. 19. ²²⁾ K celé rozmluvě se lépe hodí, po „*ošklivou stala*“ klásti puntík (jako mají jiná vydání), nežli znamení otázky, jako přijal Delius.

Str. 19. ²³⁾ T. j. že, zamilováním roztržit, na svůj zevnějšek nehledí. Týž úkaz zamilovanosti uvádí přestrojená Rosalinda k Orlandovi v „*As you like it*“ 3, 2.

Str. 20. ²⁴⁾ Míni se zde divadélko s pohyblivými loutkami, kde řeč vykladačova doplňuje jejich posuňkův. Srov. slova Hamletova 3, 2: „*Ó mohl bych býti tlumočnickem mezi vámi a vašim milencem, jen kdybych mohl viděti láskování těch loutek.*“ - Dále „*úslužníku můj*“ název, jak jej dámy svým dvořitelům dávaly, v angl. *servant*, v ital. *cavaliere servante*. Srov. franc. kavalírské heslo „*Je sers*“; něm. Jana Lucemb.: „*I dien*“; pak Výbor z literát. čes. 1868, díl II. 641: „*Žeť jí nade všecky slůžím.*“

Str. 22. ²⁵⁾ Hříčka, v anglickém vedená se slovy *figure* a *letter* dala se napodobiti naším *obraz* a *písmo*: nadtož více, vezme-li se na mysl staročeský význam slova *písmo* = „*malba*“ (jako posud v ruském *писать*, *pingere*, *γραφειν*). - Hned dále slovo *chopiti* ve smyslu 1. „*pochopiti, rozuměti*“ a pak 2. „*bráti, co podáváno*“.

Str. 22. ²⁶⁾ Mohlo by se podobati (berouc ohled na následující *be moved*), že básník do *meat* vložil hříčku podobno-zvuknosti slov *meat* = „*jídlo*“, a *meet* = jakož časoslovo „*sejítí se s něčím*“ (zde „*s jídlem*“), a jakož přídavné = „*co se k čemu hodí*“ (zde „*k snědku*“). Skutečně-li v tom hříčka, dána jest v překladě

- doložením slůvka *tu*, t. j. „kdybych se *tu* před sebou setkal s něčím, co by k snědku se hodilo“. – Hříčkou „mějte se k tomu“ (*be moved*) miní básník: 1. „dejte se pohnout z místa, abyste už šel,“ a pak 2. „dejte se pohnout k štědrosti (abyste mi dal něco k jídlu)“. Místnější vyložení té hříčky viz při Rom. a Jul. 1847 (1, 1) str. 152.
- Str. 24. ²⁷⁾ V originálu jest jméno *Crab* = „pouchlé, plané jablko“; srovnává se s tím epitheton *kyselý*, s kterým přenešeně spojen též význam „promrzlosti“.
- Str. 24. ²⁸⁾ Má se za to, že Shakespeare toto sepsal k vůli některému ze svých herců, jenž měl psa vycvičeného. Na porovnání se způsobem, kterým se zde napodobuje loučení a jenž našim divadelním poměrům vzdálenější jest, podotknouti hodno, že Molière ve své komédii „*Amphitryón*“ má na začátku 1. jednání podobnou samomluvu; v ní *Amphitryónův* sluha *Sosias* činí vypravování ke své lucerně, kterouž, danou na zem, se představuje *Alkméne*, choť *Amphitryónova*. („*Il pose sa lanterne à terre*: etc.)
- Str. 24. ²⁹⁾ Již při „*Richardu II.*“ ke str. 94 jsem poznamenal, že naše *pane* (rovno anglickému *Sir*) zavírá v sobě významnost dokladu, jako jsem u př. v *Romeu a Julii* 1, 1. opakované *Sir* přeložil slovem *pane* ne co „titulování“ nébrž na důraznost věty, způsobem české mluvě obvyklým. Podobně ve španělském: *hombre*.
- Str. 24. ³⁰⁾ Vykladatelé to místo (kde si sluha *ty*, kteří jsou představováni, pořád plete s věcmi, kterými se představují,) rozličně obraceli: básník sluhovi as úmyslně pomatenou řeč v ústa klade; – snad to má býti i posměšek na „rozumování“ jisté školy filosofů.
- Str. 24. ³¹⁾ „*Ó ta kdyby*“ atd. Smysl jest: kdyby tato střevicem představovaná matka t. j. *ten střevic sám* mluvit mohl!
- Str. 25. ³²⁾ Při hříčce *tide* = „dobrý příznivý proud“ a *tied* = „přivázaný“, myslí *Panthino* na promeškání či pozbytí proudu ku plavbě příznivého; *Lancouch* to však otočí na pozbytí psa (jenž jej provází, jenž jest jeho provázka). Tuším, že překlad hříčky s orig. se shoduje, jsa v českém nadto sesílen třetí assonancí slova *prováznouti*. – Podobně brzo nato *tale* = „vypravování, řeč“, a *tail* = „ohon, ohánka“.
- Str. 26. ³³⁾ Dá se mysliti, jakož i *Malone* poznamenává, že zde hříčka v *quote* = „sčítati“, pak vůbec „shledati“, a *coat* = „kabát, roucho“. Hříčka se v překladě provésti dala tím, že naše *vyrouchatí* (s nímž *roucho* stejnozvuké jest) znamená též „hýbáním či drcháním shledati, vyštáratí“. Hra dále vedena jest v *jerkin* = „kazajka“. *doublet* = „kamizola“ a *double* = „dvojnásobiti“.
- Str. 27. ³⁴⁾ *Of worth a worthy* se zde dají dobře vedle sebe dvakrát klásti (český jazyk připustil nadto trojí assonanci); a netřeba, s oprávcem *Collierovým* měniti první na *of wealth* = „mohovitý, zámožný“.
- Str. 29. ³⁵⁾ Že *wink* znamená také „na někoho mrkati, někomu kývati“, vykládá se to místo též jiným právě opácným způsobem (kdež *homely* = „všední“ se bere jako „v domácnosti skrytý“), totiž: „Na toho, kdo tajný jest milovník, dovede již láska mrkati, jemu kývati.“ Však lepší jest výklad, že se tou „všední věcí“ miní *Thurio*.
- Str. 31. ³⁶⁾ To místo se též vykládá: *Proteus*, maje uznati *Silvii* za „světici s nebe“, dí: „Toť ne; jest ona pozemským jen obrazem.“ Ze spojení však plyne, že *Proteus*, ač nechtěje *Silvii* připustiti názvu nebeské světice, ji mezi pozemskými pokládá za vzor. (Srov. v *Cymbelinu* 3, 6: „*pozemský obraz*“.)
- Str. 31. ³⁷⁾ Soudím, že *principality* zde značí „knížecí přednost pozemskou“, *principatus*, ἡγεμονίχον, ne „jakýsi hierarchický stupeň andělský“, jako *Delius* praví. Odvolání se ku *Steevensovu* citátu z biblí k *Římanům* 8, 38 tím méně zde průvodným býti se vidí, ješto právě na tom místě *principality* = „*principatus*“ se vykládá na „*knížetstvo temnosti*“ („*nor angels, nor principalities*“).
- Str. 33. ³⁸⁾ *Její* totiž *Silviin* přístav. Obrazy *check* = „zastaviti“, *erring* = „bloudící, těkavý“, *to compass* = „doplavovati se čeho“ vzaty jsou od plavectví.
- Str. 34. ³⁹⁾ Rozmluva zde otáčí se okolo hříčky se slovy *stand* = „stojím“, *understand* = „stojím pod něčím“ a *understand* = „rozumím“, což v překladě se dalo napodobiti spojením „nerozumím ti podstatně“ čili „důkladně“. – Dále *milák* čili milovník, a *mulák* čili mezek, napodobují ještě bližším assonováním hříčku „*notable lover*“ a „*notable lubber*“ = „*moula, troupe*“. V českém se pak *mulák* dá dobře připojiti ku „*thou whoreson ass*“, na zvrhlý čili bastardský původ mezka ukazujíc. Aby pak hned nato slova *Lancouchova* „*tebe jsem nemyslíl*“ nebyla beze smyslu, musí se věc takto vzíti: *Lancouch* ve své řeči „*Já ho nikdy jinak neznal*“ vztahuje předešlé *milák* na slovo *ho*, tedy akkusativně: „*Nikdy jsem ho jinak neznal než jakož miláka*;“ – a však *Spěch* kličkou v té řeči *Lancouchově* vkládá své přeměněné *mulák* do slova *já*, tedy nominativně: „*Já jakožto mulák*.“ Obtíž, zakládající se na stejném východu anglického nominativu i akkusativu, dala se přemoci českou ellipsí jako že, totiž: „*Než jako že jest notný mulák*,“ a „*Než jako že jsi notný mulák*.“

- Str. 35. ⁴⁰⁾ Angl. *ale* znamená „bledé pivo“, pak též „kvas čili hod“ mající obdobu v našem *posvícení*, tedy kvas *křesťanský*. Na poslednějším významu zakládá se smysl slov: „nemáš tolik křesťanské lásky, abys se mnou šel na slavnost křesťanskou (v které se žid neučastňuje). Hříčka se dala provésti tím, že v našem *posvícení* skryto *posvěcení* (chrám); „*posvícenské*“ pak pivo tolik, co slavnostné, pivo samec.
- Str. 36. ⁴¹⁾ Oběžné čtení „*if thou hast sinn'd*“ jest zajisté ráznější, než „*if I have sinn'd*“ = „zhřešil-li jsem“, jak je má Collierův oprávec.
- Str. 37. ⁴²⁾ Obyčejně se vykládá *celestial* jakož náležející k *Silvii*; ač se dá také bráti jako epitheton k *window*, „nebeské okno“, podobenstvím od *Jákobova řebříku*.
- Str. 38. ⁴³⁾ „*Divý*“ dle obecného čtení jest zde lepší, než „*dálný*“ (*wide*) starého oprávec *Collierova*, činíc dobrou protikladnost ku *gentle*, několikrát opakovanému.
- Str. 39. ⁴⁴⁾ Podobný něžný důvod předeřvatého převleku se udává v: „*As you like it*“ 1, 3: „*so shall we never stir assailants.*“
- Str. 39. ⁴⁵⁾ Okrouhlé čili široce nadité, vyvlačované spodky krátké čili plundry vcházely okolo r. 1550 v *Anglicku* i jinde do módy; při nich se hedvábné i vlněné látky nad příliš až do nehezka spotřebovalo. U zámožných ta móda okolo roku 1612 pominula, zůstavši toliko mezi obecným lidem. – Jak vykladatelé poznamenávají, býval za doby, ve které básník žil, *schlopec* tak *prošivaný*, že v něj peníze, jehly, špendlíky a jiné drobnůstky jako do kapsičky dávati se mohly na uschráněnou (*put to various uses, as pocket etc.*) Srov. ve „*Winter's Tale*“ 4, 3. samomluvu *Autolyka*; pak bývalý způsob „kapsiček na hodinky“.
- Str. 40. ⁴⁶⁾ Různé domysly vykladatelů, že by „*my longing journey*“ značilo „cestu *toužebně* konanou“ ba i „*dlouhou*“, odpadají, vezme-li se čtení starého oprávec *Collierova* *loving*, v kterém zajisté více básnickosti.
- Str. 46. ⁴⁷⁾ Vykládá se to: *Tys* ovšem *Phaëton* podle své smělé opovážlivosti, nejsi však *Phaëtonova* vznešeného rodu; neboť otec tvůj není *Apollo* nébrž jen *Merops*. (Stal se totiž *Merops* manželem *Klymeny*, když s ní prvé *Apollo* byl zplodil *Phaëtona*; byl tedy *Merops* jen řečeným, *Apollo* skutečným otcem jeho.) Dle toho byl by smysl: „*Ty* smělý se chceš vysoko vznášeti jako *božský Phaëton*, kdežto jsi jen *Meropův* syn, tedy nízkého rodu.“ Podobá se však, že v závorce jest toliko sesilující apposice k „*Phaëtone*“.
- Str. 47. ⁴⁸⁾ Slovní hříčka *hair* = „*vlas*, *chlup*“, které se vyslovuje zrovna jako *hare* = „*zajíc*“, opírá se zde o
- podobenství, vzaté od honu na zajíce a naznačené *honeckým* „*hohó*“, které se volá, když viděti zajíce sedícího. – Další žert s nazváním „*Nic*“, jež sobě *Valentin* příkládá, má obdobu v *Odysseji* IX. 366, kde *Ulysess* sobě dal jméno „*Nikdo*“, řečtina.
- Str. 48. ⁴⁹⁾ „*She hath offer'd*“ značí zde zajisté více, než pouze „*k orteli dodala moře slzí*“; jest zde obraz, že *Silvie* na usmířenou orteli, jako *hněvivému* božstvu, *obětuje* perly svých slzí, ba na kolenou sebe samu. – Podobně soudím, že (ač i toho vykladatelé pomíjejí) při následujícím obraze *zbělelých* rukou v „*they waxed pale*“ nespočívá pouze význam „*staly se bělostnými*“, nébrž i další *narážení* na *podobenství* *vybíleného vosku*.
- Str. 50. ⁵⁰⁾ Soudím, že „*but one knave*“, rozličně vykládané, ve spojení s celou řečí má nejlepší smysl: „*jen když není příliš veliký šibal, když jeho šibalství jest jen takové, že to ještě projde.*“
- Str. 50. ⁵¹⁾ Vykladatelé si rozličně pomáhají, kterak z toho *Spěchova* nevěděni může následovati, že *neumí číst*. Soudím, že smysl prostě zjevný jest: „*Z toho už vidět, jak to teprva bude vypadat s tvým čtením.*“
- Str. 51. ⁵²⁾ *Sv. Mikuláš*, jakož *patrón* *žáků* (*St. Nicholas' clerks*). Srov. I. díl „*Jindřicha IV.*“ 2, 1. – *Hned* nato „*Ona vaří dobré pivo*“, srov. „*Veselé ženy Wind.*“ 1, 4; *načež* v uvedeném přísloví jest slovo *vaříte* vzato ve známém přenešeném smyslu: „*dobře vařiti (spolu)*“ t. j. *svorný býti*; či jinak „*Pán Bůh daří, kde se dobře vaří.*“ – „*Umí štrykovat*“; srov. franc. *tricoter, in-trigue* atd.
- Str. 51. ⁵³⁾ *T. j.* ať si svět běží jak běží, nemusím aspoň já se starat. (Srov. v „*Anton. a Kleop.*“ 2, 7: „*svět by se do kola otáčel.*“) *For her living* vykládá se „*když přede dokud živa*“ anebo „*když přede pilně, ochotně, mile ráda*“; soudím, že *netřeba* toho *obcházení*; přímý smysl jest „*když umí příst pro svou obživu*“. – Dáleji „*Má sladkou hubu*“ t. j. *ráda mlsá*.
- Str. 56. ⁵⁴⁾ *Leviathan*. Vysvětlení při *Thomsonových Počasích* 1842 str. 196. Srov. „*Jindřich V.*“ 3, 3.
- Str. 58. ⁵⁵⁾ Některá vydání mají: „*Les nedaleko Mantovy.*“
- Str. 59. ⁵⁶⁾ *Abyste* se jakož *náčelník* uměl s lidmi *smluviti*. Ostatně umění mnohých řečí *kladeno* za *přednost* a *převahu*. Srov. „*Večer tříkrálový*“ 1, 3.
- Str. 59. ⁵⁷⁾ *Robin Hood*, pověstný *lovec* a *loupežník* *vůdce* *dobrodružný*, měl při sobě jakož *druha* též *mnicha*, jehož jméno „*bratr Tuck*“. Srov. *Walt. Skotta* „*Ivanhoe*“, pak „*As you like it*“ 1, 1; též „*Rom. a Jul.*“ 2, 2 (*Adam Cupid*).

- Str. 63. ⁵⁸⁾ Kdo nahlídne v originál, přesvědčí se, že tam zpěv ten (obsahem, skladností, rýmem a t. d.) jakož prvopočátečná práce se jeví. Text nepochybně podložen jest některému národnímu nápěvu.
- Str. 63. ⁵⁹⁾ Dvojitý smysl v Juliině odpovědi *the musicians likes me not* („muzikant se mi nelíbí“ a „muzikant mne nemiluje“) vložen též do slov překladu „ten muzikant mně nechce k chuti“ totiž ellipticky, a sice v prvním smyslu: „ten muzikant mne nechce k chuti své míti“, při čemž na pomoc vzata záměna, při vyslovování *mně* a *mne* v obecné mluvě obvyklá.
- Str. 63. ⁶⁰⁾ S ohledem na to, že Lancouch skutečně vedl k Silvii Proteova psíka, než mu jej na cestě ukradli, 4, 4, musí zde *his* (v anglickém ovšem ne tak určité jako v českém) býti vztaženo na Protea, ne na Lancoucha.
- Str. 64. ⁶¹⁾ *That I may compass yours* ve dvojitým smyslu, totiž: „míti vůli vaši“, čili „abyste mi svou vůli zjevila, bych jí mohl splniti“; a pak: „obdržet vaši vůli, získat ji, získat přízeň a náklonnost.“
- Str. 65. ⁶²⁾ T. j. „kdyby jen nebyl ten obraz pouhým obrazem, nébrž kdyby byl původní podstatou čili osobou samou, kterou představuje, oklamal bys ji jako mne.“
- Str. 66. ⁶³⁾ Podle čtení *halidom* čili *holidom* = „svatost, víra, spasení“ (tedy též „ať nejsem spasen!“). Dle čtení jiných *holy-dame* přeložilo by se „Rodičko Boží!“
- Str. 67. ⁶⁴⁾ Steevens a jiní zde připomínají dávný v Anglii obyčej (již r. 1013), že vdovci a vdovy svým zemřelým ženám a mužům ke cti činívali slib, více se nezasnoubiti, pořád smutečné roucho nosíce; tím že si mohla Silvie bez ostýchání zvoliti Eglamoura za průvodce. A však, dle ital. života, dá se spíše mysliti, že Eglamour jest mnich (snad terciár), jenž po smrti své dívky (ne „ženy“) vstoupil do řehole. Svědčí k tomu nejen větší básnickost a doleji slova „v celli“, nébrž i obdoba přípomocného mnicha Lorenza v „Rom. a Jul.“.
- Str. 67. ⁶⁵⁾ Starý oprávec Collierův má zde verš (jehož v jiných vydáních není): *And the most true affections, that you bear.* Přijal jsem ten verš do překladu, poněvadž pak čtenáři snáze ubíratí než dodávati.
- Str. 69. ⁶⁶⁾ Místo „*Silvie*“ kladou zde některá vydání „*Julie*“, tuším bez potřeby; drzá řeč „prostořekého pobudy“ se může vztahovati k době, o které hned nato s Proteem mluví.
- Str. 72. ⁶⁷⁾ Lipské vydání 1844 má zde *grave* = „vrýti“, zajisté bez potřeby, místo běžného a zcela přirozeného *gave*.
- Str. 73. ⁶⁸⁾ Škrabošky čili larvy, obyčejně z hebounkého aksamitu, jindy nosívány na místě závoju. Viz 5, 2: „neb (*Silvie*) krytou měla tvář.“ – Hned na to při slově „uštípal“ (*pinch'd*) čili „štípáním ujmul“ vzato podobenství odtud, že, když bílá tvář se prstama štípne či skřípne, pleť příliš ztemní.
- Str. 74. ⁶⁹⁾ V tehdejší době nosívaly dámy strůj z cizích vlasů podle toho, jak byla která barva vlasů více v módě. Srov. v „Mnoho povyku“ 2, 3. řeč Benedikta o barvě vlasů, a v „Kupci Ben.“ 3, 2. „ty zlaté kadeře“.
- Str. 74. ⁷⁰⁾ Soudím, že obyčejný výklad slov *take ...up* = „vezmi (ten stín) s sebou“ zde k smyslu nedopadá. Následující „neb tvůj to sok“ ukazuje na to, že v *take up* leží též smysl „podstoupiti s někým zápas, souboj“. Skrytou zde slovní hříčku možno bylo úplně dáti v českém: Julie totiž sebe nazývajíc „stínem“, dí k sobě: „Pojd', vezmi ten stín Silviin na sebe (k odnešení ho)“, a „Pojd', vezmi ten stín Silvii na sebe (k zápasu o kráse)“, jako se v obecné mluvě říkává „Toho si já na sebe vezmu“.
- Str. 77. ⁷¹⁾ Některá vydání kladou tu větu v ústa Proteovi (tak dle fil. má také vydání dle textu, jak jej uspořádali Johnson, Steevens, Reed, Malone); z další řeči však srovnale se jeví, že slova náležejí Julii.
- Str. 77. ⁷²⁾ To místo se rozličně vykládá, zejména pro nelišení-se anglického nominativu od akkusativu východem a pro neurčitost sloves *put*. Má se *eyes* jednak za nominativ, a vykládá se „Mužští přičernalé, smědé tváře jsou pro pohled dívky takové perly, jaké její oko procezuje“, totiž „slzy“ se vztahem prý na Protea. Lépe vzíti *eyes* za akkusativ; a však i tu se to nedobře vykládá: „Ba pravda, mužští smědé tváře jsou perly, jaké dívkám zrak zaslepují, jevíce se pak nevěrnými (jako Proteus).“ Pováží-li se, že Julie dokládá: „for I had rather“ etc., nemůže smysl býti jiný než „Mužští takové tváře, jako *Thurio*, jsou arci v očích dívek perly, ale takové perly, jaké se utvořují v oku při tvrdém zákalu, jehož mocí ubohé oko slepne.“ Protož hned nato *wink*, rovněž neurčité, nemůže mýti smyslu: „radš blikat“ aneb „radš slepá být, než se na takového muže dívat“, nébrž „radš oko zamhouřit, abych si tím pohledem očí nepokazila.“
- Str. 79. ⁷³⁾ Nenalézám potřeby, aby se obvyklé čtení měnilo na „*These shadowy, desert, unfrequented woods*“, jak má starý oprávec Collierův.
- Str. 80. ⁷⁴⁾ Držel jsem se obvyklého čtení, jež po *any your love* klade puntík. Starý oprávec Collierův, maje po *love* čárku, to místo tak béře, že následující *Vouchsafe me* spojuje s předcházejícím *To*

hazard life, totiž: „že, život nasadiv, jsem vás vybavil, proto mi popřejtež jediného libého pohledu.“ Upravil jsem český překlad tak, že změněním puntíku v čárku po „*lásce*“ také by se ku čtení starého oprávně hodil, ač se té změny potřeba nevidí.

Str. 82. ⁷⁵⁾ Vykladaatelé mají ty poslední dva řádky za pochybné (Hanmer), aspoň za nepřístojné (Pope, Steevens). Aby věc prý měla pravdě podobnost a přílišný „kvap toho výjevu“ se zjemnil, soudí Blackstone, že ty dva verše od Shakespeara asi doleji nap(s)ány byly (totiž hned po slovech Thuriových „*Již nechci jí, a protož ona tvá*“), a že omdlévání Julie toliko přetvářkou jest, aby poznání jí se tím připravilo. Leč tuším, že básník zde Valentina, povahou vůbec jemného, chtěl kresliti jakožto „schopného i největší oběti“.

Str. 84. ⁷⁶⁾ Různá jsou zdání o tom místě. Některým se vidí přiměřenější „Milán“, Thuriovo rodiště; jiným „Verona“. Pak se čte jednak *hold* = „držeti“, jinak *behold* = „spatřiti“. Zajisté se Milán k celku lépe hodí. Má-li se čísti *hold*, pak soudím, že v tom slově zde smysl jest „držeti v sobě, míti v sobě někoho jakožto svého“, a podobá se mi, že výklad *Deliu* („to město tě neudrží čili tebe nezachrání“, s podobenstvím od pevnosti) jest méně přirozený. Valentin tedy chce říci: „Nazveš-li *Silvii* ještě jednou „*svou*“, jest poslední tvá hodina, a rodiště tvé tě nebude nikdy víc v sobě míti, ty rodiště svého nikdy více nespatriš.“

Str. 84. ⁷⁷⁾ Jest zajisté lépe, slovy „*Již právem atd.*“ počítí dle Tyrwhitta novou větu kladením předtím puntíku (jakož také Johnson, Steevens, Reed, Malone, *Delius* a j. chtějí), než dle jiných (na př. *Colliera* a *Lipského* vydání 1844) to připojití ku předešlému kladení pouze čárky. Dále soudím, že lépe, *to which* vztahovati na *merit*, nežli na *state* (důstojenství), jako někteří činí; kníže dotvrzuje té zásluhy Valentinovy (totiž rytířského hájení *Silvie* proti *Thuriovi*) svou udělenou přízní.

Str. 85. ⁷⁸⁾ Jednak neurčitost adjektivního východu v anglickém, jednak Shakespearova obvyklost, jedné a též osobě hned tykati (*thou*) hned vykati (*you*), vede zde k rozličným výkladům. Soudím, že jest nejlépe, *your penance* a *your loves* rozuměti pouze o *Proteu* (kdežto množné *loves* značí jeho dvojí lásku k *Julii* a *Silvii*), dále pak *be yours* bráti množně na sňatek *Protea* a *Julie*. *Discovered* berou někteří na *story*; tuším, že lépe se běře na *loves*, totiž že *Proteova* obojí láska na jevo vyšla.